

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Nebezpečné výrobky na českém trhu a systém mezinárodní výměny
informací RAPEX

Bakalářská práce

Autor: Zuzana Hondlíková

Vedoucí práce: Mgr. František Kotrba

2. 5. 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Nebezpečné výrobky na českém trhu a systém mezinárodní výměny informací RAPEX“ vypracovala samostatně a použila jen pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v - nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Františku Kotrbovi, za jeho odborné vedení a pomoc při zpracování bakalářské práce, za věnovaný čas a trpělivost. V neposlední řadě děkuji své rodině za psychickou a finanční pomoc v průběhu celého studia a dále svému příteli za jeho trpělivost.

Abstrakt

Ve své bakalářské se věnuji problematice nebezpečných výrobků na českém trhu a systému mezinárodní výměny informací RAPEX. Problém importu nebezpečných výrobků do zemí EU, a tedy i do naší země má kvůli liberalizaci obchodu vzrůstající tendenci. Ve své závěrečné práci jsem proto chtěla zjistit, zda a jak je laická veřejnost informována o této problematice a jestli vůbec o toto téma jeví zájem.

Cílem práce bylo proto zjistit a zanalyzovat nebezpečné nepotravinářské výrobky na českém trhu za rok 2011. Jelikož Česká republika je členem Evropské unie, je nutné na analýzu výstupů mezinárodního systému rychlé výměny RAPEX nahlížet v evropském měřítku.

Dále jsem se zaměřila na monitoring zemí původu, které nejčastěji importují nebezpečné výrobky, a též o jaké výrobky se obvykle jedná. Jako teoretické vstupy pro výzkum jsem volila zdroje MZ, orgánů ochrany veřejného zdraví (KHS) a též informace Evropské komise (EK), která tuto problematiku v rámci EU monitoruje. Pro zjištění informovanosti veřejnosti jsem volila formu dotazníků, prostřednictvím nichž jsem zjišťovala informovanost specifické skupiny obyvatel, a sice matek dětí předškolního věku, jichž se bezprostředně dotýká problematika nebezpečných výrobků pro děti předškolního věku.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části shrnuji pomocí dostupné literatury legislativní požadavky Evropské unie a České republiky na předměty běžného užívání, které zahrnují materiály a předměty určené pro styk s potravinami, hračky, kosmetické výrobky a výrobky pro děti ve věku do tří let. Laická veřejnost v této problematice hraje roli spotřebitele zboží, proto jsou v teoretické části zahrnuty i jejich práva a povinnosti. Stejně tak se této oblasti bezprostředně týkají i kompetence a činnost orgánů ochrany veřejného zdraví.

V praktické části jsem zvolila kombinovaný přístup ke sběru a vyhodnocení dat. Nejprve byl proveden sběr dat a poté jejich studium metodou sekundární analýzy dat.

Dále byl použit kvantitativní výzkum, kdy jsem získávala zpětnou reakci od laické veřejnosti a zjišťovala jejich znalosti, postoje a spotřebitelské chování.

Jednotlivé cíle bakalářské práce byly splněny. Došla jsem k zjištění, že dotčená část populace nemá dostatečné informace o této problematice, respektive jí nevěnuje dostatečnou pozornost, a příliš nedůvěřuje orgánům ochrany veřejného zdraví. Její spotřebitelské chování se ale dá hodnotit pozitivně. Ze sekundární analýzy dat jsem zjistila, že se nejčastěji na evropský trh dostávají výrobky z Číny, a to hlavně oblečení a hračky. Jako nejčastější riziko u kosmetických výrobků se ukázal výskyt nebezpečného hydrochinonu. Nejčastější riziko u hraček a výrobků pro děti do tří let je udušení v důsledku technických nedostatků.

Bakalářská práce by mohla být využita jako pomocný podklad při výuce hygieny předmětů běžného užívání a dále jako podklad pro případné mediální využití, jež by napomohlo lepší informovanosti laické veřejnosti, která zatím o této problematice nemá dostatečné podvědomí.

Klíčová slova: předměty běžného užívání, systém RAPEX, legislativní požadavky, spotřebitel, orgány ochrany veřejného zdraví

Abstract

My bachelor's thesis deals with problems of dangerous products on the market in the Czech Republic and with rapid alert system providing international exchange of information (RAPEX). The import of dangerous products to EU countries, which means also our country, is increasing because of the trade liberalization. Therefore, I wanted to find out in my thesis if non-professional public is informed about these problems and if people are interested in it.

The aim of this thesis was to find out and analyse dangerous non-food products on the Czech market in 2011. As the Czech Republic is a member of the European Union, it is essential to see the analysis of international rapid alert system outputs in European standards.

Furthermore, I focused on countries of origin that mostly import dangerous products and I monitored the usual kind of products. The data from Ministry of Health, Regional Health Protection Agencies and European Commission were used as a source of information for my research. By means of questionnaires I investigated knowledge of a specific group, namely mothers of preschool children. The problems of products dangerous for preschool children concern especially the mothers.

The bachelor's thesis contains a theoretical and a practical part. The theoretical part deals with European Union and Czech legislative requirements for objects that are commonly used, included materials and objects coming into contact with food, toys, cosmetics and products for children up to three years old. Non-professional people play the role of product consumers, so their rights and obligations are also included in the theoretical part. Equally, activities and competences of Health Protection Agencies are involved.

I chose a combined attitude to data collecting and analysing in the practical part of the thesis. At first data collection was accomplished, then it was studied by the method of side data analysis. Subsequently, a quantitative research was applied, where a feedback from non-professional public was gained. There I found out public's attitudes, knowledge and customer behaviour.

Particular aims of the bachelor's thesis were met. It was established that respondents have not enough information about the problems or rather they do not pay much attention to them. Respondents also do not trust Regional Health Protection Agencies. However, their customer behaviour can be assessed positively. The side data analysis showed that products from China often come to European market, especially clothes and toys. The presence of carcinogenic hydroquinone seems to be the worst danger that can appear in cosmetic products. The biggest risk of toys and products for children up to three years old is asphyxiation as a result of technical imperfections.

The bachelor's thesis could be used as a helpful source when teaching hygiene of commonly used objects. Or it could be used in the mass media as a source of information for non-professional public.

Keywords: objects of common use, system RAPEX, legislative requirements, consumer, public health authorities

Obsah

1. Úvod	10
2. Současný stav	11
2.1 Předměty běžného užívání	11
2.2 Systém rychlého varování RAPEX	12
2.3 Kompetence Ministerstva zdravotnictví a KHS	14
2.4 Práva spotřebitelů	16
2.5 Práva a povinnosti VDP	17
2.6 Legislativní požadavky na předměty běžného užívání	19
2.6.1 Požadavky na materiály a předměty určené pro styk s potravinami	19
2.6.2 Požadavky na hračky	23
2.6.3 Požadavky na výrobky pro děti do tří let	25
2.6.4 Požadavky na kosmetické prostředky	26
2.7 Chemický zákon	28
3. Cíl práce	32
3.1. Stanovené cíle práce	32
4. Metodika	32
4.1 Použité metody a techniky	33
4.1.1 Sekundární analýza dat	33
4.1.2 Kvantitativní výzkum	33
5. Výsledky a vyhodnocení	34
5.1 Sekundární analýza dat	34
5.2 Kvantitativní výzkum	41
6. Diskuze	48

7. Závěr.....	51
8. Seznam použitých zdrojů	53
9. Přílohy	56

1. Úvod

Pod pojmem veřejné zdraví si každý může představit odlišné věci. Obecně platí, že je to zdraví naší populace či jeho skupin, které je ovlivňováno pracovními a přírodními podmínkami, životním prostředím a naším životním stylem. [20]

Toto téma jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala proto, abych zanalyzovala úroveň zdravotní gramotnosti v České republice, protože si myslím, že je její význam podceňován. Růst zdravotní gramotnosti naší populace znamená růst střední délky života naší populace. Pokud se lidé vzdělávají v oblasti vlastního zdraví a berou v potaz různé škodlivé účinky a dopady na své zdraví, zvyšuje se tím náš průměrný věk. Člověk, který se zajímá o složení výrobků, které užívá, tím předchází ohrožení zdraví. [6]

Dnes se již gramotnost týkající se zdravého životního stylu, problematiky kouření, obezity, atd. podstatně zvýšila oproti minulým létům. Dle mého názoru je to způsobeno rozvojem sdělovacích prostředků, zejména internetu. Životní styl naší populace v posledních letech obecně zvyšuje riziko výskytu civilizačních chorob, a proto jsou tato témata více medializována. Organizují se různé preventivní a vzdělávací programy zaměřené na výživu, na pohyb, na informovanost o ohrožení zdraví při rizikovém chování (užívání návykových látek, promiskuitní chování).

Bohužel jsem nikdy neslyšela o programu, který by populaci informoval o rizicích nepotravinářských výrobků. Obyčejný občan se o nebezpečném výrobku doslechne z masmédií až v době, kdy už proběhlo nějaké poškození či ohrožení zdraví jedince. Proto jsem si vybrala pro svou bakalářskou práci téma Nebezpečné výrobky na českém trhu a systém rychlého varování RAPEX

Doufám, že svou prací, a to hlavně praktickou částí, bych mohla rozšířit obzory kteréhokoli člověka alespoň o minimální informace o této problematice. A i oni budou mít poté možnost informovat o tématu nebezpečných výrobků někoho dalšího ze svého okolí. To je mým osobním cílem.

2. Současný stav

2.1 Předměty běžného užívání

Naše zdraví mohou ovlivnit předměty, s kterými se denně dostáváme do styku, tzv. předměty běžného užívání. Mezi tyto předměty se zařazují materiály a předměty určené pro styk s potravinami, hračky, kosmetické prostředky a výrobky pro děti ve věku do tří let. Do skupiny výrobky pro děti ve věku do tří let se nezařazují předměty určené pro styk s potravinami, potraviny, hračky a kosmetické výrobky. I takové výrobky, na první pohled pro nás bezpečné, představují častá zdravotní rizika. [20]

Směrnice Evropského parlamentu a rady 2001/95/ES tyto předměty charakterizuje jako „výrobek, který je určen – rovněž v rámci poskytnutí služby – spotřebitelům nebo pravděpodobně bude za rozumně předvídatelných podmínek spotřebiteli používán, a to i když jim určen není, a je za úplatu nebo bezplatně dodáván nebo poskytován v rámci obchodní činnosti, bez ohledu na to, zda je nový, použitý nebo upravený“. Tato definice neplatí pro starožitnosti a pro výrobky, o kterých je spotřebitel předem informován, že je před užitím musí opravit či upravit. [18] Dále se nevztahuje na tzv. profesionální výrobky - to jsou výrobky, které jsou určeny pouze pro odborníky, a je zde předpoklad, že nebudou využívány spotřebiteli. [17]

Za nebezpečný výrobek se považuje výrobek, který představuje zdravotní riziko, ať už jde o riziko minimální či vážné, a poškození spotřebitele. Vážné riziko již představuje rychlý zásah orgánů ochrany veřejného zdraví. [18]

Pojem „materiály a předměty určené pro styk s potravinami“ představuje materiály a předměty, které jsou cíleně vyráběny pro styk s potravinami a surovinami pro výrobu potravin během výrobního procesu a následného předvídatelného a očekávaného použití. Jako příklad mohu uvést nádoby či obalové folie. Nejpoužívanějšími materiály pro výrobu jsou plasty, celofán, papír, dřevo, keramika i textilní materiály.

Hračky se dělí do tří kategorií: výrobky vkládané do úst (chraštítka); hračky, které mohou přijít do styku s potravinami (dětské nádobíčko); hračky pro děti ve věku do tří

let, které mohou být vkládány do úst. Musíme brát zřetel na duševní a psychické schopnosti dítěte. [20]

Kosmetický prostředek může být charakterizován jako „*látka či prostředek určený pro styk se zevními částmi lidského těla*“. Nespadají sem však léčiva. [26]

A pro větší pochopení ještě uvedu příklady výrobků pro děti do tří let: ošacení a obuv do stanovené velikosti, dětský nábytek, výrobky určené pro přepravu, vybavení pro kojence, ochranné pomůcky jako přilby a mnoho dalších. [20]

Nebezpečí pro naše zdraví představují i ostatní nepotravinářské výrobky, jako třeba elektrická či světelná zařízení, mobilní telefony, zapalovače a spousty dalších výrobků. Proto byl založen zdroj (d-test) informací pro spotřebitele, kde můžeme nalézt výsledky testování různých nepotravinářských výrobků. Tento zdroj „spolupracuje“ s mezinárodním systémem RAPEX. [3]

2.2 Systém rychlého varování RAPEX

Dodržování bezpečnosti předmětů běžného užívání dal za vznik systému rychlého varování, tzv. RAPEXu (Rapid Alert System for non-food Products). Tento systém je platný pro celou Evropu. „*Právní základ RAPEXu je dán Směrnicí Rady o všeobecné bezpečnosti výrobků (2001/95/ES) a v České republice je implementován zákonem č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a nařízením vlády ČR č. 396/2004 Sb., o postupech, obsahu a formě informace o výskytu nebezpečných nepotravinářských výrobků.*“ [2]

Jedná se o opatření, která mají zajistit zlepšení fungování vnitřního trhu, kde se výrobky volně pohybují a tím pádem jde i o zajištění ochrany spotřebitele. Cílem systému RAPEX je varování spotřebitele před nebezpečnými výrobky, stáhnutí těchto výrobků z trhu či převzetí je zpět, pokud může dojít k vyrovnání formou výměny či náhrady. Nedílnou součástí systému rychlého varování, kromě donucovacích prostředků uloženými dozorovacími orgány členských zemí, jsou také dobrovolná opatření výrobců a distributorů. [2] Evropská legislativa, která je v souladu s naší, avšak nadřízená české

legislativě, ukládá povinnosti výrobcům, distributorům, dovozcům a prodejcům (dále jako VDP). Tyto povinnosti budou dále rozvinuty v samostatné kapitole.

Pro dosažení ochrany spotřebitelů je důležitá spolupráce Společenství Evropské unie a jmenovaných výkonných orgánů členských států. Jedná se o zlepšení v komunikaci, dozoru nad trhem a kontrolní činnost. Velký důraz se klade na „posuzování rizik, zkoušení výrobků, výměny zkušeností a odborných znalostí, provádění společných projektů dozoru a vysledování nebezpečných výrobků, jejich stažení z trhu a zpětného převzetí.“ [18]

Při výskytu nebezpečného výrobku v některém členském státě, má stát povinnost tento nebezpečný výrobek nahlásit a poskytnout informace identifikující výrobek; popis rizika, u kterého se uvádějí výsledky zkoušek a analýz a jejich vyhodnocení pro určení závažnosti rizika. Odpovědnost za nahlášené informace nese hlásící členský stát. [18]

Pro nahlášení výrobku existují také právně platné lhůty, které jsou ustanoveny v nařízení vlády č. 396/2004 Sb. o postupech, obsahu a formě informace o výskytu nebezpečných nepotravinářských výrobků. Pokud jde o oznámení, které zahrnuje opatření při zjištění závažného rizika, o kterém musí být informovány i ostatní členské země. Dozorovací orgán by měl nejpozději do dvou dnů ode dne uložení opatření podat informace. Jestliže opatření k vážnému riziku přesahují území České republiky, musí být Komise Evropského společenství a členské země informovány nejpozději do osmi dnů ode dne uložení opatření. Tatáž lhůta platí při situaci, kdy výrobek nepřesahuje území ČR, ale naše země následná opatření považuje za výhodná i pro ostatní státy. Pokud výrobek nepředstavuje vážné riziko, je lhůta prodloužena na třináct dní. Nastane-li nějaká pravomocná změna v uloženém opatření, pro informování ostatních států nastává třídní lhůta od provedení změn. Pokud ČR informuje jiný členský stát o výskytu nebezpečného výrobku, který představuje vážné zdravotní riziko, ČR má osmnáctidenní lhůtu na provedení šetření. Není-li riziko vážné, lhůta je prodloužena na čtyřicet dní ode dne doručení oznámení. Komise Evropského společenství má právo po zemi, kde byl výrobek vyroben či poprvé uveden na trh, požadovat informace o takovém výrobku.

Členská země je povinna informace poskytnout do jedenácti dnů od doručení požadavku. Chceme-li potvrdit či změnit informace, které jsme poskytli před rozhodnutím opatření, můžeme tak učinit do čtyřiceti dnů od oznámení informace. Vážná rizika, která vyžadují rychlou výměnu informací v systému RAPEX, musí být maximálně do osmi dnů oznámena ode dne, kdy jsme dostali informaci od Komise Evropského společenství. Všechny tyto lhůty má na starost Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Při oznámení nebezpečného výrobku je nezbytné vyplnit formulář, který obsahuje náležitosti jako všeobecné informace (datum, nahlašující země); veškerý popis a fotografie výrobku; informace o VDP; popis nebezpečí a také přijatá opatření. [11]

2.3 Kompetence Ministerstva zdravotnictví a KHS

Obecně platí, že Ministerstvo zdravotnictví je nadřízené krajským hygienickým stanicím. Mezi jejich pravomoci proto patří kontrola a řízení krajských hygienických stanic a tím pádem také může rozhodnout o opravných prostředcích, které jsou vedeny proti rozhodnutím krajských hygienických stanic. Díky existenci mezinárodních smluv, má za úkol také zajištění mezinárodní spolupráce v oboru své působnosti. [26]

Při výskytu nebezpečného předmětu či předmětu podezřelého z nebezpečnosti má Ministerstvo zdravotnictví kompetenci nařídit mimořádná opatření k ochraně veřejného zdraví a dále by měl neprodleně informovat ostatní členské státy a Komisi Evropského společenství.

Prioritou krajských hygienických stanic je státní zdravotní dozor a při nálezů nebezpečného předmětu okamžité informování Ministerstva zdravotnictví, které informuje Společenství Evropské unie a členské státy. [27] Státní zdravotní dozor je zaměřený na kontrolu plnění povinností VDP a na dodržování legislativních požadavků. Dále oddělení předmětů běžného užívání zaujímá kontrolní činnost výrobků. Státní zdravotní dozor je řízen zákonem č. 552/1991 Sb. o státní kontrole ve znění pozdějších předpisů. [14]

Orgány státní správy a orgány územní samosprávy jsou povinny činit tzv. preventivní opatření, která by zamezila dovozu, vývozu a prodeji nebezpečných výrobků a to i pomocí sdělovacích prostředků za účelem informovanosti spotřebitelů.

Orgány dozoru, které jsou stanoveny - krajské hygienické stanice nebo také Česká obchodní inspekce, jsou pro účely ochrany spotřebitele oprávněny: kontrolovat bezpečnost výrobku a odebírat vzorky; požadovat potřebné informace a předložení dokumentace o daném výrobku; při výskytu nebezpečného výrobku jsou zbaveny mlčenlivosti, tudíž musí včas a řádně informovat o riziku spotřebitele; mohou zakázat uvedení výrobku na trh, nabízení či vystavování výrobku v době provádění kontroly; u výrobku prokazaného za nebezpečný mají dozorovací orgány pravomoc zakázat uvedení na trh; pokud je výrobek již uveden na trh, mohou jej okamžitě stáhnout z trhu či nařídit zpětné převzetí od spotřebitele. [27]

Mezi další opatření patří upozornění, že daný výrobek představuje riziko pro cílenou skupinu (př. těhotné ženy) a poté mohou dozorovací orgány nařídit úplné zničení výrobku na náklady výrobce či distributora. Všechny tyto opatření jsou rozdělena do dvou skupin: opatření dobrovolná a opatření povinná. Povinná opatření omezují VDP, jsou pevně závazná a jsou dány členskými státy. Opatření dobrovolná jsou opatření, která byla přijata dobrovolně VDP pro lepší bezpečnost výrobku. Samozřejmě dobrovolná opatření musí být nahlášeny členským státům, kam by se mohl výrobek volně dostat na trh. [17]

Při nesplnění hygienických, technických či administrativních požadavků může příslušný orgán udělit pokutu do výše až 20 miliónu Kč, přičemž se musí brát zřetel na závažnost, způsob, dobu trvání a následky jejich protiprávního jednání. Případná uložená pokuta se stává příjmem státního rozpočtu. [27]

Podstatnou roli v ochraně spotřebitelů hrají i celní orgány. Pokud se na hranicích při dovozu objeví výrobek, který Komise Evropského společenství stanovila jako nebezpečný, celní orgány mají povinnost jej nepropustit přes hranice. [28] Při zjištění celním orgánem o nedostatku výrobku (př. chybí dokumentace), dojde k přerušení řízení o propuštění zboží přes hranice a následně je příslušný orgán požádán o vydání závazného stanoviska, které může znít od celního orgánu pro výrobce či distributora

takto: „*Nebezpečný výrobek – uvolnění k volnému oběhu není povoleno – Nařízení (EHS) č. 339/93.*“ nebo „*Výrobek není ve shodě – uvolnění k volnému oběhu není povoleno – Nařízení (EHS) č. 339/93.*“ [27]

2.4 Práva spotřebitelů

Pro ochranu spotřebitele vydala Organizace spojených národů směrnici, která bere v potaz zájmy spotřebitelů, avšak vědoma si rozdílné vzdělanosti a socioekonomické situace spotřebitelů, stanovila tyto cíle: „*pomáhat zemím v dosahování a udržování odpovídající ochrany populace a spotřebitelů; podporovat výrobní a distribuční modely reagující na touhy a potřeby spotřebitelů; povzbuzovat vysoký etický standart všech, kdo jsou zaměstnáni výrobou a distribucí zboží a služeb spotřebitelům; pomáhat zemím při potlačování nepoctivých obchodních praktik, které nepříznivě ovlivňují spotřebitele, na národní i mezinárodní úrovni; podporovat rozvoj nezávislých spotřebitelských skupin; další rozšiřování mezinárodní spolupráce v oblasti ochrany spotřebitele; podněcovat rozvoj tržních podmínek, které zajistí spotřebitelům větší výběr na nižší ceny*“. [10] Toto jsou hlavní cíle směrnice Organizace spojených národů, ale i přesto si každý členský stát musí stanovit své vlastní priority dle své vlastní populace a ekonomické situace. Ale takovým obecným pravidlem zůstává, že každý členský stát se snaží dbát na ekonomické zájmy spotřebitelů, na možnost přístupu spotřebitele ke všem odpovídajícím informacím a možnost výběru výrobku dle spotřebitelova uvážení. Dále by mělo být spotřebitelům umožněno vytvoření nových spotřebitelských skupin a organizací pro případ ovlivnění rozhodovacích procesů. Důležitým prvkem je rovněž snižování rozdílů mezi ekonomickými nerovnostmi členských států.

Upozornění na zdravotní rizika musí být označena takovými symboly, které jsou srozumitelné a čitelné ve všech členských zemích. Pokud je výrobek správně používán a i přesto může nastat fyzické poškození spotřebitele, VDP by měl takový výrobek stáhnout z prodeje, a buď jej opravit, nebo jej nahradit jiným. Pokud to situace nedovoluje, VDP je povinen nahradit ztrátu spotřebiteli. U spotřebitele vždy musí být

respektována jeho svobodná vůle, musí mít možnost výběru a možnost pořídit výrobek co nejlevněji. [9]

I v české legislativě najdeme mnoho zákonů, ve kterých se můžeme dozvědět o právech a ochraně spotřebitele. Jako prvotní bych zmínila zákon č. 634/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon se zaměřuje na „*poctivost prodeje výrobků a poskytování služeb; nekalé obchodní praktiky; klamavé obchodní praktiky; agresivní obchodní praktiky; zákaz diskriminace spotřebitele; zákaz výroby, dovozu, vývozu, nabídky, prodeje a darování výrobků nebezpečných svou zaměnitelností s potravinami; povinnosti majitelů práv duševního vlastnictví; informační povinnosti prodávajícího o prodáváných výrobcích; informace o ceně, označování prodáváných výrobků cenou; informace o uplatnění práv z odpovědnosti za vady; předvedení výrobku; vydání dokladu o zakoupení; povinnosti prodávajícího při prodeji v zastavárnách a bazarech aj.*“ [10] Dále zde můžeme najít další usnesení k ochraně spotřebitele a podmínky k vytvoření spotřebitelské organizace.

Dalšími právními pomocníky pro spotřebitele mohou být - zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadnou výrobou či zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů. [9]

2.5 Práva a povinnosti VDP

Za výrobce je považována osoba, která daný výrobek vyrobila a na výrobku uvedla svou obchodní firmu, ale i osoba, která výrobek upravila. Dále se za výrobce považuje i zplnomocněný zástupce, který byl pověřen výrobcem, a další osoby, které se angažují v dodavatelském řetězci jakožto i dovozce, který se uplatňuje v zemi, kde výrobce nemá sídlo, ale ani zákonného zástupce. Distributorem je osoba, která provádí obchodní činnost, poté co je již výrobek uvedený na trh. [28] Podle zákona 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví je výrobce, distributor a také prodávající osoba povinna zajistit, aby všechny jejich předměty běžného užívání uvedené na trh byly bezpečné a nepředstavovaly žádné zdravotní riziko pro fyzické osoby. Zároveň všechny tyto

předměty musí vyhovovat hygienickým a technickým požadavkům. Proto je nutností výrobce provádět testovací zkoušky a hodnocení a vést o výsledcích dokumentaci. Mezi další povinnost výrobce patří písemné prohlášení o bezpečnosti výrobku a vybavení výrobku návodem k použití a případně návodem k čištění a obsluze. Důležitou součástí jsou i veškerá upozornění, které by např. při špatném zacházení mohlo znamenat poškození zdraví. [26]

Výrobci jsou povinni se účastnit na průběžném pozorování a sledování bezpečnosti výrobků a předávání informací o rizicích, která mohou být spojena s výrobkem. Vedenou dokumentaci musí uchovávat a pro účely vysledování původu výrobku musí dokumentaci poskytnout k nahlédnutí. Pokud si je výrobce či distributor vědom možné nebezpečnosti výrobku, který uvedl na trh, je povinen ihned hlásit tyto nově zjištěné skutečnosti příslušným orgánům členského státu a přijmout jimi stanovená opatření. [18]

Nahlášením nebezpečného výrobku VDP umožňuje příslušným orgánům jeho sledování a sledování výrobků jím podobným a další určení opatření. S tím jsou spojena i jistá kritéria, která musí být splněna. Výrobek musí být určen pro spotřebitele a musí být uvedený na trh a samozřejmě VDP musí mít důkazy o tom, že výrobek je nebezpečný či nespĺňuje právní předpisy. V některých případech může dojít k dvojímu nahlášení výrobku, proto se účelně stanovilo, že výrobce (či ten, kdo riziko jako první objeví) by se měl předem domluvit s distributorem či prodejcem, kdo z nich výrobek nahlásí a tím na sebe vezme veškerou zodpovědnost. Další povinností při hlášení VDP je, že by měl s touto informací obeznámit i ostatní členské státy, ve kterých by se mohl výrobek taktéž objevovat. Takové povinnosti je zbaven, pokud je riziko považováno vnitrostátním orgánem za vážné. V takovém případě VDP výrobek nahlásí vnitrostátnímu orgánu, který jej dále nahlásí do systému RAPEX. Pokud riziko není vážné a ani není považováno za vážné, ale přesto představuje jisté riziko, ač minimální, VDP opět výrobek nahlásí vnitrostátnímu orgánu, který prostřednictvím Komise Evropského společenství informaci ohlásí i ostatním členským státům, ve kterých se daný výrobek vyskytoval nebo vyskytuje. V obou situacích musí být výrobce, distributor nebo prodejce řádně informován.

VDP musí při oznámení nebezpečného výrobku vyplnit formulář, který je striktně dán. Mezi jeho náležitosti patří samozřejmě identifikace a informace o společnosti (výrobce či distributor) a také údaje o příslušném orgánu; údaje o společnosti, která se na výrobě podílela; důležitou součástí jsou údaje o hrozícím nebezpečí a údaje o navrhovaných opatřeních. Tyto informace by měly být vyplněny okamžitě, následující informace mohou být vyplněny až po shromáždění všech skutečností. Jedná se o údaje o dalších spolupracujících společnostech, které se též angažovaly v dodavatelském řetězci. [16]

Další povinností VDP je umožnění osobě vlastníci nebezpečný výrobek vrácení výrobku zpět výrobcí či distributorovi na jejich náklady. Nejsou-li tyto podmínky splněny, dozorovací orgán má pravomoc, kromě uložení pokut, nařídit zničení nebezpečného výrobku na náklady výrobce nebo distributora. [27]

2.6 Legislativní požadavky na předměty běžného užívání

2.6.1 Požadavky na materiály a předměty určené pro styk s potravinami

K výrobě materiálů a předmětů určených pro styk s potravinami se mohou užívat kromě jiných také přírodní materiály, avšak musí být bez kazů, zbytků kůry, nesmí být napadeny škůdci a povrch musí být hladký, nepopraskaný a bez poškození. Povrchy z jakéhokoli materiálu musí být čistitelné, musí umožňovat dezinfekci a sterilizaci. Materiály se mohou barvit a dekorativně upravovat, ale pouze na vnějším povrchu, v místech, kde materiál není ve styku s potravinou. A samozřejmě se nesmí k barvení používat látky jako arzén a jiné karcinogenní látky či látky s nebezpečnými vlastnostmi. [25]

Všechny materiály musí být stabilní a musí být vyrobeny správnou výrobní praxí, která je vlastně takovou prevencí před vznikem ohrožení lidského zdraví či ohrožení kvality potravin. Jedná-li se o výrobek, který je umístěn v potravině, platí zde pravidlo, že výrobek musí být dostupný před konzumací potravin.

Ráda bych zmínila poměrně nové materiály, kterými jsou aktivní a inteligentní obaly. Aktivní obal obsahují aktivní látky, které se dostávají do potravin nebo naopak absorbují látky z potravin za účelem prodloužení trvanlivosti nebo zlepšení bezpečnosti skladovatelnosti potravin. Avšak jako aktivní látky nemohou být užity aldehydy, aminy, anebo látky, které by mohly změnit barvu potravin či způsobit nějakou jinou změnu, která by mohla být pro spotřebitele zavádějící. [12] Jako aktivní látky se používají např.:

1. absorbéry kyslíku, které jsou určeny pro vakuové balení proto, aby zamezily oxidačním procesům, které by mohly vést k rychlejšímu kažení potravin
2. absorbéry oxidu uhličitého, který je zejména užíván pro balení pražené kávy
3. absorbéry etylenu, kdy při jeho absorpci dochází k rozkladu chlorofylu a tím se snižuje skladovatelnost ovoce a zeleniny
4. absorbéry vody a vlhkosti, absorbéry látek, které způsobují nežádoucí pachy aj. [20]

Inteligentní obaly mají za úkol sledovat prostředí, kterým je potravin obklopena a její stav. Nesmí podávat informace, které by mohly být pro spotřebitele zavádějící. [12] Zde mohu zmínit „*indikátory teploty, indikátory složení vnitřní atmosféry a indikátory čerstvosti baleného potravinářského výrobku*“. [20] Tyto indikátory jsou výhodné pro možnost užití v monitorování kritických bodů při výrobě potravin. [20]

I aktivní i inteligentní obaly musí být řádně označeny a musí být zřetelné, co je obal a co potravin.

Na každý materiál, z kterého je předmět vyroben, jsou trochu odlišné požadavky. Nejprve se zaměřím na výrobky, které jsou vyráběné z plastu. Ze žádného materiálu nesmí migrovat látky do potravin, neboť by mohly poškodit kvalitu. Migrace látek, ze kterých se plast skládá, obecně nesmí překročit hodnotu 0,01 mg/kg potravin. Pro výrobu plastů mohou být použity monomery a ostatní přídatné látky, které nesmí překročit dané limity vyhlášky č. 38/2001 Sb. o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmami. Na výrobu materiálů z plastu může být užit i monomerní vinylchlorid, jehož obsah nesmí překročit 1 mg/kg konečného výrobku.

V žádném případě se na výrobu předmětů nemohou používat látky, které jsou klasifikované jako mutagenní, karcinogenní nebo toxické pro reprodukci.

Dalším materiálem pro výrobu předmětů určených ke styku s potravinami jsou elastomery a materiály na základě přírodního a syntetického kaučuku. Tyto materiály se dělí do pěti dílčích kategorií:

- 1) kategorie – zahrnuje výrobky, které jsou užívány pro náročnou aplikaci, co se týče zdravotního rizika (př. savičky na dětských lahvích)
- 2) kategorie – zde najdeme výrobky, které jsou ve styku s potravinou déle než 24 hodin (př. těsnící kroužky)
- 3) kategorie – sem patří výrobky, které jsou ve styku s potravinou déle než 10 minut, avšak ne více jak 24 hodin
- 4) kategorie – do této kategorie se zařazují materiály, které jsou ve styku s potravinou maximálně 10 minut (př. součásti dojícího zařízení)
- 5) kategorie – v poslední kategorii jsou materiály, které jsou opravdu minimální čas ve styku s potravinou, anebo jsou v kontaktu minimální plochou (př. dopravní pásy).

I zde existují povolené látky k výrobě a jejich limity (např. aby nedošlo ke vzniku rizika kontaminace N-nitrosaminy). Výrobky pro děti z materiálů, které mohou eventuelně strkat do úst, nesmí obsahovat anorganické a organické látky, pigmenty, barviva a plniva.

Další kapitolou jsou výrobky z kovových materiálů. Povrchy předmětů z kovů musí být hladké, čisté, bez známek koroze, bez trhlin a jiných poškození. Mohou zde být pouze takové deformace, které neovlivňují funkci materiálu. Na vnitřní straně materiálů nesmí být zbytky kovů či slitin a stopy pájky, aby nedošlo k poškození potravin. Výjimku tvoří předměty, které se vyrábí pomocí přeplátování (př. plechovky). Při povrchových úpravách musí být nános stejnoměrně nanesený, souvislý a dobře přilnutý k výrobku. U kovových materiálů vzniká vysoké riziko kontaminace kovových iontů, proto se musí dbát na správnou výrobní praxi a správné látky užívané k výrobě.

Silikátové materiály (sklo, keramika, porcelán) musí být odolné proti vodě. Pro ošetření povrchu skleněných předmětů mohou být použity sloučeniny cínu, titan, vazelinový olej a methylestery mastných kyselin z přírodních tuků a olejů. U těchto

materiálů se hlavně sledují limity migrace pro olovo a kadmium. Pokud se nějaký předmět skládá ze dvou kusů ze silikátového materiálu (př. nádoba s víkem), každý kus je měřen zvlášť. Také zde hrozí riziko kontaminace potravin dalšími nebezpečnými kovy.

Výrobky z papíru, kartonu a lepenky musí mít maximální vlhkost 8%. Není dovoleno používat opakovaně papírové obaly pro přímé balení, pokud k tomu nejsou účelně vyrobeny. [25] K výrobě papíru může být použity vláknité suroviny, surovinové přísady (př. antrachinon), plniva (př. uhličitán hořečnatý) a další pomocné výrobní látky. [21] Dále se ještě tyto suroviny rozdělují do skupin látek, které slouží k výrobě papíru za účelem filtrace za vysokých teplot a práce ve varu; a do skupin látek, které slouží k filtraci za studena.

Další skupinu tvoří výrobky z celofánu, který je definován jako „*tenká folie získaná z regenerované celulózy vyrobené z nerecyklovatelného dřeva nebo bavlny*“ [25] Dále k výrobě můžou být použity barviva, pigmenty či adheziva, ale nesmí docházet k migraci látek do potravin. [25]

K výrobě předmětů z korku se stanovují látky, které mohou být použity k jeho ošetření, a to např. oxid siřičitý, peroxid vodíku, včelí vosk a další látky uvedené v příloze 14 vyhlášky č. 38/2001 Sb. o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrm. Dále v této vyhlášce najdete seznam látek, které mohou být použity jako pojiva a vyluhovací limity pro některé skupiny látek. [21]

K materiálům a předmětům určeným pro styk s potravinami se připojují slova „pro styk s potravinami“ na obalu nebo se napíše název, který spotřebiteli poví, k čemu je výrobek určen, např. čajová lžička. Mohou být použity i jednoznačné symboly. Dále výrobek musí být označen identifikačními údaji o VDP, pokyny ke správnému používání (pokud to výrobek vyžaduje) a dále identifikační údaje o výrobku (pro sledovatelnost výrobku). Všechna tato data musí být napsána čitelně, nesmazatelně a v jazyce dle toho, v jaké zemi se vyskytují (není zakázáno údaje psát ve více jazycích). Výrobce musí podat prohlášení o shodě s evropskou legislativou a vést dokumentaci po dobu nejméně 10 let od uvedení na trh. [22]

2.6.2 Požadavky na hračky

2.6.2.1 Hygienické požadavky

K výrobě „hraček, které jsou určeny k tomu, aby je děti vkládaly do úst; hraček, které mohou při předvídatelném způsobu užívání přicházet do styku s potravinami pokrmu; hraček pro děti ve věku do 3 let, které mohou být při předvídatelném způsobu užívání s ohledem na duševní a fyzické schopnosti dítěte vkládány do úst“ [22] se mohou používat materiály a veškeré úpravy vyhovující hygienickým požadavkům. Hračky nesmějí obsahovat patogenní mikroorganismy ani jiné mikroorganismy, které by mohly představovat zdravotní riziko. K výrobě hraček také nesmí být užity organocínicí stabilizátory a k barvení hraček jsou zakázána azobarviva, pokud jejím rozkladem vznikají aromatické aminy jako 4-amino-bifenyl, 2-naftylamin, benzidin, 4-chlor-o-toluidin, o-aminoazo-toluol, 2-amino-4nitro-toluol, p-chlor-anilin aj. „Hračky, které jsou určeny k tomu, aby je vkládaly do úst a hračky pro děti ve věku do 3 let, které mohou být při předvídatelném způsobu užívání s ohledem na duševní a fyzické schopnosti dítěte vkládány do úst“ [22] vyrobeny z měkčeného plastu, nesmí obsahovat estery kyseliny ftalové vyšší než 0,1 hmotnostních procent. Hračky dále nesmí uvolňovat barviva a optická zjasňovadla. Barevné materiály a povrchové úpravy musí být odolné vůči potu a slinám. Odolnost se testuje na roztocích, které představují sliny (pH 8,8) a pot (pH 5). Na výrobu hraček se mohou používat i přírodní materiály jako např. dřevo nebo korek, ale musí být bez kazů a zbytků kůry, nesmí být napadeny škůdci či mikroorganismy a povrch musí být taktéž hladký a nepopraskaný.[22]

2.6.2.2 Technické požadavky

Výrobce, dovozce či prodejce vždy musí uchovávat veškeré údaje o hračce a to minimálně po dobu 10 let od data uvedení na trh. Zároveň ke každé hračce musí podat prohlášení o shodě s evropskými normami a každá hračka musí být vybavena tzv. značkou CE, což znamená, že výrobce prohlašuje bezpečnost výrobku. Ta musí být

na hračce vždy zobrazena viditelně a čitelně. Pokud je hračka příliš malá, může být CE na příbalovém letáku či připojeném štítku. Jestliže hračka označení CE nemá, může být vystavována na různých veletrzích, ale nesmí být dodána na evropský trh, dokud nebude veškeré požadavky splňovat. U takovéto hračky je též viditelně napsáno, že nesplňuje požadavky EU.

I v této oblasti mají VDP své povinnosti. Výrobce vede dokumentaci a před uvedením musí vypracovat prohlášení o shodě s ES (Evropské společenství) a připojit již zmíněnou značku CE. Vždy na hračce musí být uveden typ hračky, série, sériové číslo a číslo modelu a opět identifikační údaje o výrobcu. Výrobce dále provádí zkoušky; průběžné kontroly, zda je výrobek v souladu s evropskými normami; vede si evidenci stížností. Pokud má výrobce podezření o možném nedostatku, tak přijímá nápravná opatření a pokud se jedná o nebezpečnou vlastnost, ihned informuje členský stát, který se tím dále zabývá, a zde nachází uplatnění právé systém RAPEX.

Dovozce nesmí uvést na trh hračku, která není v souladu s legislativou, a musí o těchto nedostatcích informovat výrobce za účelem napravení chyb. I dovozce musí udat své identifikační údaje a taktéž uchovávat po dobu nejméně 10 let kopii o prohlášení o shodě s ES. Po dobu nakládání s hračkou musí zajistit, aby nedošlo k poškození hračky, a stejně jako výrobce provádí zkoušky, vede evidenci stížností a šetří, zda je hračka v souladu s normami. Přijímá případná opatření nebo informuje členský stát a jeho orgán dozoru při výskytu nebezpečné vlastnosti. Distributor má prakticky stejné povinnosti jako dovozce.

Hračky musí být mechanicky odolné, nesmí představovat žádné riziko úrazu či uškrcení, tzn. zaměření se na ostré rohy, malé doplňky na hračce, různé šňůry a kabely, které jsou součástí hračky. Vodní hračky musí pro děti představovat jakousi oporu, aby nedošlo k utonutí. Hračky, které děti mohou využívat k pohybu, musí mít jako součást brzdové zařízení lehce ovladatelné pro děti. U hraček pro děti se musí brát v potaz, že děti jsou zvědavé a často si neuvědomují možná rizika, proto veškeré tyto výrobky nesmí bránit dětem v pohybu, v dýchání a v dalších věcech. Ne vždy to je úplně možné, ale výrobci či distributoři mají povinnost veškerá rizika snížit na minimum.

Hračky nesmí být pro děti hořlavým prvkem, nesmí vylučovat nebo obsahovat látky, které mají nebezpečné vlastnosti. Pokud vydávají zvuky, i zvuková hranice je omezená tak, aby nedošlo k poškození dětského sluchu. Nesmí obsahovat různé alergenní složky. Taktéž je nutné vyvarovat se úrazům způsobeným elektrickým proudem, proto žádná hračka nesmí mít hodnotu stejnosměrného proudu větší než 24 V. Veškeré kabely a šňůry, kterými se proud přivádí, musí být řádně izolovány a mechanicky odolné proti poškození. Dále u elektrických hraček dbáme na to, aby nevznikalo riziko popálenin či riziko vzniku poškození očí a sliznic. [13]

2.6.3 Požadavky na výrobky pro děti do tří let

Jak jsem již zmínila na začátku své práce, do kategorie výrobků pro děti do tří let zařazujeme např. ošacení, obuv, dětské helmy, dětská kola, dětský nábytek atd. Ošacení se pohybuje ve velikosti do 110 cm včetně a dětská obuv ve velikosti chodidla do 165 mm včetně. Pokud nemluvíme o obuvi jako je koupací obuv nebo holínky, tak obuv nesmí být zhotovena ze syntetického materiálu. Co se týče materiálů k vyrábění svršků a podšívek, musí být propustnost pro vodní páry minimálně $2 \text{ mg} \cdot \text{cm}^2 \cdot \text{h}^{-1}$. Materiály pro stélky by měly mít absorpci vody minimálně 35% a desorpci 40%.

Hygienické požadavky na výrobky pro děti do tří let jsou velmi podobné hygienickým požadavkům pro hračky. Samozřejmě i tyto výrobky nesmí představovat zdravotní riziko, nesmí být nijak závadné. Výrobky mohou mít charakteristický pach, ale nesmí mít dráždivé účinky na kůži a sliznice, či mít jiné nebezpečné vlastnosti. Také musí být odolné vůči roztokům představující sliny a pot. Nesmí obsahovat azobarviva, jejichž rozkladem vznikají aromatické aminy a také barviva s R větami 45, 46, 60, 61 (věty rizikovosti). Výrobky mohou být barveny sazemi, ale jejich hmotnost nesmí přesáhnout 10 hmotnostních %. A také tyto výrobky nesmí obsahovat patogenní či podmíněně patogenní mikroorganismy.

Výrobky z měkčeného plastu nesmí obsahovat organocínicí stabilizátory a obecně tyto výrobky nesmí obsahovat více jak 0,1% esterů kyseliny ftalové. Výrobky vyrobené

z kovu nesmí uvolňovat nikl, ale mohou jej obsahovat ve stanoveném množství (platí pro výrobky určené k propichování uší či jiných částí těla). Pro vyhovění hygienickým požadavkům se dělají různé vylouhovací a jiné zkoušky. Pokud první zkouška ověřující změnu stálobarevnosti nevyhovuje požadavkům, musí být na výrobku jasně čitelně a nesmazatelně nápis „Před prvním použitím vyprat“.

Výrobce či distributor musí podat prohlášení o vyhovění hygienickým požadavkům, ale může požádat o výjimku z požadavků. Výrobky pro děti ve věku do tří let musí být označeny názvem obchodní firmy či názvem výrobce/dovozce a jejich adresou. To se týká právnických osob. Dále pak fyzické osoby musí udat buď název obchodní firmy, nebo jméno a také adresu místa podnikání. [22]

2.6.4 Požadavky na kosmetické prostředky

V první řadě kosmetický prostředek musí být *„bezpečný pro lidské zdraví, je-li používán za obvyklých či rozumně předvídatelných podmínek použití, s přihlédnutím k obchodní úpravě, k označení, návodu k použití a likvidaci“* [24] Tato definice víceméně platí pro všechny předměty běžného užívání. Pro výrobu kosmetického výrobku se mohou používat jenom látky v daných koncentracích, které nemohou poškodit lidské zdraví. Je samozřejmostí, že do kosmetického výrobku se nemohou přidávat látky s karcinogenními, mutagenními a toxickými vlastnostmi pro reprodukci či látky s jinými nebezpečnými vlastnostmi. [24]

Ve vyhlášce č. 89/2010 je dán jmenný seznam s látkami, které se mohou v kosmetickém výrobku vyskytovat s omezením, zde bych mohla zmínit např. hydrochinon, který je používán na systémy umělých nehtů – jeho maximální množství ve směsi určené k použití je 0,02% a je dán pouze k profesionálnímu užití. Dále zde najdeme seznam látek, který mohou být užity s omezením a dočasně. [23]

I označování výrobku nese svá pravidla, která jsou závazná, a při porušení těchto pravidel může dojít např. k tomu, že výrobek nebude propuštěn celním orgánem přes hranice. Na kosmetickém výrobku nesmí chybět tyto údaje: jméno výrobce či

distributora a obchodní název plus adresa místa podnikání či adresa jejího sídla a samozřejmě z jaké země výrobek pochází; nominální obsah výrobku, který je udán buď hmotností v gramech, nebo objemem v mililitrech; výjimkou v uvádění nominálního obsahu jsou výrobky, které mají menší obsah než 5 g či 5 ml a balení je k jednorázovému užití; nesmí chybět datum, do kdy minimálně může být výrobek užit, tzv. „datum minimální trvanlivosti“. Datum musí být jasně a zřetelně uveden ve dnech, měsících a rocích nebo ve měsících a rocích. U výrobku, jehož datum spotřeby přesahuje třicet dní, se udává jenom údaj, který nám řekne, do kdy máme výrobek spotřebovat po otevření.

Další povinností je udání bezpečnostních pokynů pro správné zacházení s výrobkem a případná varovná označení. Na obalu musí být také identifikace výrobní šarže; seznam použitých ingrediencí, které se mohou nacházet pouze na vnějším obalu či na příbalovém listu. Za ingredience nejsou považovány „*nečistoty v použitých surovinách, pomocné technické materiály užívané při výrobě, ale nepřítomné v hotovém výrobku a materiály užívané jen v nezbytných množstvích jako rozpouštědla nebo nosiče pro parfémy a aromatické směsi*“. [24] Tyto údaje musí být na každém výrobku uvedeny nebo musí být aspoň v jeho blízkosti (příbalový leták aj.) tak, aby byly každému spotřebiteli k dispozici.

Některé údaje o kosmetickém výrobku musí být uchovávány. Mezi tyto údaje patří: složení výrobku na kvantitativní i kvalitativní úrovni; chemické, fyzikální a mikrobiologické vlastnosti použitých surovin a doklady o správné výrobní praxi; identifikace a kontakt na osobu, která je zodpovědná za zhodnocení bezpečnosti, která se také uchovává; seznam případných nežádoucích účinků a údaje o testování na zvířatech.

Pokud si VDP nepřeje uvedení některé přísady kosmetického výrobku na obal, musí vyplnit žádost, která má své náležitosti: identifikace žadatele a adresa místa podnikání či místa sídla; přesná identifikace dané ingredience či součásti ingredience a její zhodnocení bezpečnosti; použití ingredience, které je předpokládáno; údaje o výrobcích, ve kterých je ingredience použita a jejich jmenný seznam; zdali VDP již v nějakém jiném členském státě podal žádost, je nutné toto uvést i v nové žádosti plus

výsledek předešlé žádosti. Pokud není znám jmenný seznam výrobků, v jakém se ingredience objevují, může být tento údaj uveden maximálně do patnácti dní, než bude kosmetický výrobek uveden na trh.

Chce-li VDP použít ingredienci, která není uvedena v seznamu povolených látek, musí také podat žádost s následujícími náležitostmi: opět jméno žadatele a identifikační údaje; úplnou identifikaci suroviny; zhodnocení bezpečnosti včetně chemické struktury látky a ostatních vlastností; hladina expozice; užití látky a v jakých kosmetických prostředcích; dokumentaci, která je nutná pro posouzení zdravotní nezávadnosti a obsahuje údaje o toxicitě; technické odůvodnění proč chtějí užít látku při výrobě a v jakém množství a také množství v konečném kosmetickém produktu; dostupnou dokumentaci k látce a ke kosmetickému výrobku, jak tuzemskou tak i zahraniční. [24]

I když VDP dodrží všechny své povinnosti a vše bude vyhovovat legislativním požadavkům, stejně pro nás kosmetický přípravek může být nebezpečný, proto je nutné, aby si spotřebitelé četli příbalové letáky a návody k použití. Každá pokožka je jinak citlivá a u některých se může vyskytnout i alergická reakce. Důležitým ukazatelem pro spotřebitele je také datum spotřeby. Proto bychom měli věnovat pozornost veškerým informacím na výrobku. [7]

2.7 Chemický zákon

Tento zákon charakterizuje nebezpečné prostředky jako prostředky, které jsou výbušné, oxidující, extrémně a vysoce hořlavé, hořlavé (rozdělení se liší v bodu vzplanutí), vysoce toxické a toxické (toxicita se zde liší v exponovaném množství), zdraví škodlivé, žíravé (při expozici mohou ničit živé tkáně), dráždivé (mohou vyvolat záněty, působí zejména na oči a kůži), senzibilizující (mohou ovlivnit naše emoce, př. přecitlivělost), látky karcinogenní (mohou vyvolat vznik novotvarů, změny však nejsou dědičné), mutagenní (vyvolává poškození genetické informace, změny mohou být dědičné), teratogenní (mohou poškodit plod během embryogeneze), látky toxické pro

reprodukcí (vyvolávají změny v ženských a mužských reprodukčních schopnostech) a nakonec látky znečišťující životní prostředí. [29]

Karcinogenní látky se dělí do třech kategorií:

1. kategorie – pro tyto látky existuje důkaz, že při expozici člověka mohou způsobit vznik rakoviny
2. kategorie – pro tyto látky existuje důkaz díky dlouhodobým testům na zvířatech, že může dojít ke vzniku rakoviny při expozici člověka
3. kategorie – pro tyto látky existuje důkaz, že může při expozici člověka dojít ke vzniku rakoviny, avšak tyto důkazy nejsou dostačující pro zařazení látek do 2. kategorie.

Obdobně se rozdělují i ostatní látky do kategorií, dle jejich nebezpečných vlastností. Při klasifikaci látek se zjišťují nebezpečné vlastnosti fyzikálně-chemického charakteru a vlastnosti, které by mohly ohrozit či poškodit naše zdraví či životní prostředí. [30]

Než se prostředek dostane na trh, musí výrobce či distributor vyhotovit klasifikaci látek, která musí být jimi uchováвана 10 let a to od doby, kdy byl prostředek naposledy vydán na trh. U prostředků musí být dále zhodnoceno jejich nebezpečí a vždy musí být hodnocen a zkoušen jako již finální prostředek.

Při balení výrobku, který obsahuje nějakou nebezpečnou látku, musí být obaly konstruovány tak, aby obsah výrobku nenarušoval obal a mohl být i při opakovaném užívání uzavíratelný a nikdy nedošlo k narušení a obsah nemohl uniknout. Obal nesmí poskytovat mylné informace a klamat tím spotřebitele. U některých nebezpečných vlastností látky (vysoce toxický, toxický, žíravý) musí být uzávěr odolný proti otvírání dětmi. I pro nevidomé osoby musí být uzávěr označen tak, aby i ony jej mohly rozpoznat při vlastnostech - vysoce toxický, toxický, žíravý, zdraví škodlivý, extrémně hořlavý a vysoce hořlavý.

Označování nebezpečných látek má svá pravidla, mezi něž patří název nebezpečné chemické látky (jméno dle Seznamu popřípadě dle mezinárodního názvosloví); identifikační údaje o osobě či firmě, která uvedla výrobek na trh; výstražné symboly; specifické věty rizikovosti (R-věty) a věty bezpečného zacházení (S-věty) a pokud se

jedná o látku uvedenou v Seznamu, používá se „označení ES“; hmotnost nebo objem, jestli-že je výrobek určen pro spotřebitele. Všechny údaje musí být v českém jazyce a čitelně a nesmazatelně napsány. Dále na výrobku musí být uveden obchodní název a hmotnost či objem, návod k použití a předlékařská první pomoc (může se nacházet i v příbalovém letáku).

Pro lékařské účely má Ministerstvo zdravotnictví otevřený elektronický systém CHLAP, kde výrobce či distributor poskytuje informace o účincích látky či přípravku a fyzikální a chemické vlastnosti. [29] V téhle souvislosti bych ráda zmínila i nařízení Společenství Evropské unie o chemických látkách zvané REACH, které se zabývá registrací, hodnocením a omezováním chemických látek a popisem jejich nebezpečnosti a vlastností. K jeho vzniku vedlo vydání Bílé knihy roku 2001, která se zabývá strategií budoucí politiky v oblasti chemických látek. Do roku 1981 bylo známo více než sto tisíc chemikálií, o kterých jsou dnes už známy některé vlastnosti, které zatím nejsou úplné. Tyto chemikálie jsou označovány jako existující. Po roce 1981, a je to nekonečný proces, se objevují látky nové, o kterých ještě nejsou dostačující informace. I z tohoto důvodu bylo vydáno nařízení REACH, které tím pádem slouží i k rozvoji našich vědomostí o účincích chemických látek na lidské zdraví a jejich fyzikálně-chemických vlastnostech. U nových chemikálií se již vždy musí provádět testování vlastností, než se uvedou na trh. U chemikálií existujících se toto testování vždy neprovádělo, proto některé informace mohou být nedostatečné. Cílem tohoto systému je tedy hlavně zlepšení ochrany lidského zdraví a životního prostředí. Jako dílčí cíle si nařízení REACH stanovilo tyto: *„ochrana lidského zdraví a prostředí; udržení a zvýšení konkurenceschopnosti chemického průmyslu v EU; prevence fragmentace vnitřního trhu; zvýšení transparentnosti; integrace s mezinárodními silami; podpora netestování na zvířatech; soulad s mezinárodními závazky EU“*. [5] Nařízení REACH zahrnuje všechny dosud známé chemické látky, jak látky existující tak i nové. Tak jako existuje Seznam povolených látek, existuje i Seznam nepovolených látek (také Seznam látek povolených s omezením). [5] V rámci tohoto nařízení je vydávána i „Kandidátská listina látek vzbuzujících mimořádné obavy“, která zahrnuje veškeré látky s nebezpečnými vlastnostmi. Členské země rozhodují o zařazení do této listiny (v ČR to

má na starost Ministerstvo životního prostředí) a dále se u těchto látek předpokládá omezení uvedení na trh či náhrada těchto látek jinými. [1] Proto výrobci či distributoři musí hledat alternativní chemikálie, které případně nahrazují látky, které mají vysoké riziko poškození lidského zdraví. Látky s vysokou závažností podléhají povolení, proto výrobci či distributoři musí prokázat, že rizika, která látka představuje, jsou řádně kontrolována nebo že sociálně-ekonomický podíl převyšuje rizika spojená s danou látkou. [5] Množství vyráběné či dovážené chemické látky má vliv na naše zdraví. Platí zde přímá úměrnost – čím více se nebezpečné látky vyrobí či doveze, tím roste riziko poškození našeho zdraví. Proto se musí registrovat vyrobené či dovážené látky, které se v EU vyskytují v množství aspoň 1 000 kg za rok. Registrace v systému REACH se netýká látek, o kterých se ví, že nejsou závažné, a látek vyskytujících se v přírodě. [15]

Role Ministerstva zdravotnictví v oblasti chemických látek spočívá ve sběru informací o látce a v informovanosti veřejnosti o rizicích látek. I krajské hygienické stanice mají svá práva a povinnosti v této oblasti. Kontrolují dodržování právních ustanovení, pokud se některé chemické látky vyskytují v předmětech běžného užívání a ve výrobcích, které mohou přijít do styku s pitnou, teplou nebo surovou vodou. Za každé porušení mohou ukládat nápravná opatření a pokuty. Kontroly se provádějí podle zákona o státní kontrole, zákon č. 552/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Co se týče nápravných opatření, je to podobné jako u předešlých opatření. Pokud dojde k některému porušení právního ustanovení, uvedení výrobku na trh je pozastaveno, dokud nejsou nedostatky napraveny. Uvedení látky na trh, která není zaregistrována, vede ke stažení z trhu. Osoby zkoušející látky či přípravky se mohou dopustit správního deliktu tím, že nedodrží správné zásady, které jsou ustanoveny tímto zákonem. Takovýto správní delikt může dosáhnout pokuty až 5 000 000 Kč. Osoba však pokuty může být zbavena, pokud prokáže, že vynaložila všechno úsilí pro to, aby porušení právního ustanovení zabránila. Právní odpovědnost zodpovědné osoby zaniká, pokud správní orgán nezahájí správní řízení „*do dvou let ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do pěti let ode dne, kdy byl spáchán*“. [29]

3. Cíl práce

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zanalyzování výstupů mezinárodního Systému rychlého varování RAPEX za rok 2011 v rámci Evropské unie.

3.1. Stanovené cíle práce

Za jednotlivé dílčí cíle jsem si konkrétně stanovila zanalyzování nebezpečných výrobků na českém trhu za rok 2011. Úkolem pro mě tedy bylo získat data z výročních zpráv systému RAPEX. Dalším dílčím cílem bylo určení země, ze které nejčastěji nebezpečné výrobky pocházejí. Mezi dílčí cíle také patří definice hlavních zdravotních rizik, a v jakém poměru se tato rizika vyskytují u nebezpečných nepotravinářských výrobků. Dalším směrem, kterým se má bakalářská práce ubírala, byl monitoring informovanosti laické veřejnosti o problematice předmětů běžného užívání a nebezpečných výrobků, kdy jsem se zaměřila na matky dětí předškolního věku. Posledním dílčím úkolem mé práce bylo zjištění nejčastějších rizik u kosmetických výrobků a u hraček a výrobků pro děti ve věku do tří let.

4. Metodika

V praktické části mé bakalářské práce byl proveden kombinovaný výzkum. Nejprve bylo provedeno zpracování metodou sekundární analýzy dat. Poté bylo přistoupeno ke kvantitativnímu výzkumu, kdy byl vyhotoven strukturovaný rozhovor formou dotazníku zaměřující se na ženy – matky dětí předškolního věku (děti ve věku do pěti let), jichž se uvedená problematika přímo týká, protože velká část sledovaných výrobků byla určena dětem do tří let věku.

4.1 Použité metody a techniky

4.1.1 Sekundární analýza dat

Nejprve byl proveden sběr dat ze stránek Evropské komise dostupné na http://ec.europa.eu/consumers/dyna/rapex/rapex_archives_en.cfm.

Zde jsou k nahlédnutí všechny výroční zprávy systému RAPEX za rok 2011. Nalezla jsem zde veškeré nebezpečné výrobky na evropském trhu; země, které tyto výrobky nahlásily; popsané nebezpečí těchto výrobků a samozřejmě také z jakých zemí tyto výrobky pocházejí, kde byly vyrobeny. Poté byla provedena sekundární analýza dat, kdy bylo vyhodnoceno, jaké země nejčastěji hlásí nebezpečné výrobky na evropském trhu, z jakých zemí původu jsou nejfrektovaněji nebezpečné výrobky importovány a také o jaké výrobky a jejich nebezpečí se jedná v rámci Evropské unie i v rámci České republiky.

Jako vhodnou metodu prezentace těchto výsledků jsem v empirické části zvolila grafické výstupy formou grafů. Pro lepší vyjádření zjištěných hodnot bylo dále zvoleno relativního vyjádření, které popisuje procentuální zastoupení jednotlivých kategorií.

4.1.2 Kvantitativní výzkum

Jak již bylo řečeno, pro kvantitativní výzkum byl použit strukturovaný rozhovor formou dotazníku, který obsahoval deset otázek, a byl vyplněn padesáti respondenty – matkami dětí předškolního věku. Přesný dotazník najdete v příloze č. 1. Dotazník byl zaměřen na míru informovanosti laické veřejnosti o problematice nebezpečných nepotravinářských výrobků a také na její zájem o tuto problematiku.

Respondentkami byly náhodně vybrané matky před Mateřskou školkou v Netolicích, kde jsou umístěny i děti z okolních vesnic, a dále matky s malými dětmi náhodně vybrané na Stezce Josefa Cepáka v Českých Budějovicích.

Přibližně půlka dotazníků byla vyplněna respondentkami z obce Netolice, které mají přibližně 3 000 obyvatel (přesně 2 760 obyvatel) a zbytek dotazníků byl vyplněn respondentkami z Českých Budějovic, které mají téměř 100 000 obyvatel. Tento ukazatel je pomocníkem při porovnání informovanosti žen v malém a velkém městě.

5. Výsledky a vyhodnocení

5.1 Sekundární analýza dat

V této kapitole jsou uvedena veškerá data zjištěná ze sekundární analýzy dat. Zdrojem dat byla již zmíněná webová stránka Evropské Komise a orgány ochrany veřejného zdraví.

V následujícím grafu jsou vyhodnoceny výsledky, které popisují počet nahlášených nebezpečných výrobků v jednotlivých zemích Evropské unie. Za rok 2011 nejvíce nebezpečných výrobků nahlásilo Španělsko, a to s přesným číslem 187 výrobků, což představuje relativní četnost 12 %. Bulharsko za rok 2011 nahlásilo 161 nebezpečných výrobků (představuje 10 %). Další přesná čísla naleznete v tabulce v příloze č. 2.

Sloupec nazvaný „ostatní“ zahrnuje dalších 22 států Evropské unie, kde nebyl počet nahlášených nebezpečných výrobků na jednotlivou zemi příliš vysoký. V přepočtu všech 22 zemí nahlásilo 41 % nebezpečných nepotravinářských výrobků.

Graf č. 1



V druhém grafu je znázorněno vyhodnocení jednotlivých kategorií výrobků, které se vyskytly na evropském trhu za rok 2011. Jako nejrizikovější kategorie se ukázalo oblečení, textil a módní doplňky s celkovým počtem 439 kusů (28 %). Nezanedbatelný počet případů nebezpečných výrobků tvoří i hračky pro děti (21 %), na které by se měl klást větší důraz, jelikož děti se zařazují do rizikových skupin populace. Sloupec s názvem „ostatní“ představuje kategorie výrobků jako např. chemické výrobky, výrobky do kuchyně, nábytek, plynové spotřebiče, ochranné pomůcky, imitace potravin, výrobky pro volný čas a sport, lasery atd. Ostatní nebezpečné výrobky představují 15 % všech výrobků. Ostatní přesné výsledky najdete příloze č. 3.

Graf č. 2



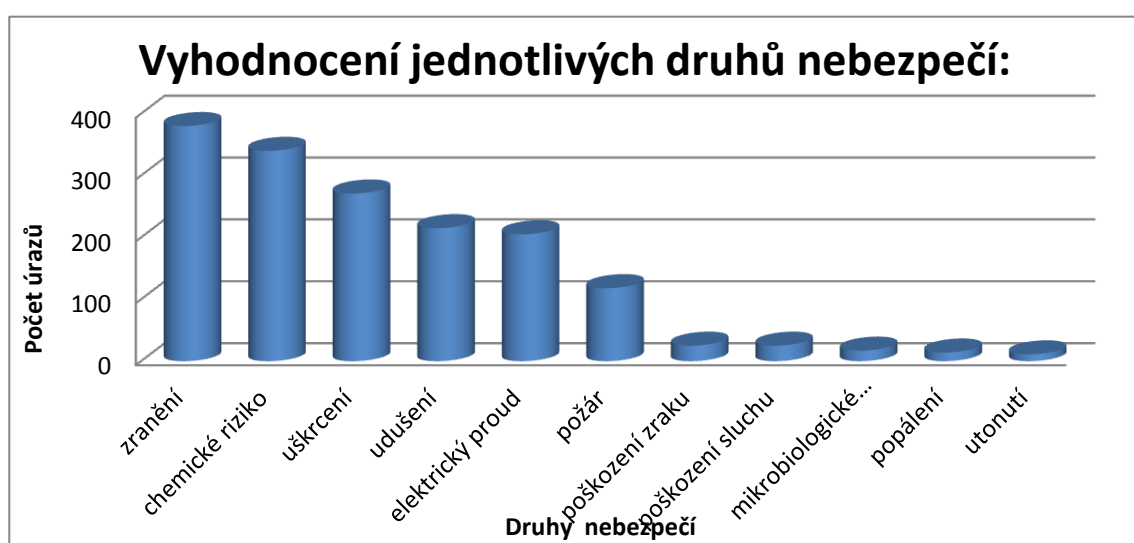
Třetí graf znázorňuje vyhodnocení jednotlivých druhů nebezpečí, kdy největším rizikem nebezpečných nepotravinářských výrobků je zranění, které v přepočtu představuje 23 %. Pod pojmem zranění se myslí např. poškození zdraví ostrými předměty či nebezpečí vzniku úrazu kvůli špatným technickým vlastnostem. Toto riziko představuje největší počet, a to výskyt u 380 výrobků.

Dalším vysokým nebezpečím jsou chemická rizika, kdy jsou překročeny limitní hodnoty pro jednotlivé chemické látky. Toto riziko bylo nalezeno u 340 výrobků a to je v přepočtu 21 %. Chemické nebezpečí se nacházelo nejčastěji u kosmetických přípravků a velice často také u hraček a výrobků do kuchyně.

Jako třetí nejčastější riziko bylo nalezeno uškrcení, které se významně objevovalo u textilních výrobků (17 %).

Další přesná data jsou uvedena v příloze č. 4.

Graf č. 3



Další graf je zaměřen na vyhodnocení původu nebezpečných nepotravinářských výrobků. Z grafu je jednoznačně vidět, že nejvíce nebezpečných výrobků pochází z Číny a to 54 %. Tento údaj může být trochu zavádějící, protože největším světovým výrobcem je právě Čína, proto nejvíce výrobků pochází odtud. Přesná hodnota za rok 2011 činí 840 výrobků.

Druhý největší počet tvoří výrobky, u kterých země původu nebyla uvedena. Na grafu tvoří sloupec „neuvedeno“, v přepočtu 9 %. Další zemí, která vyrábí často nebezpečné výrobky, je Turecko, které vpustilo na evropský trh 48 nahlášených nebezpečných výrobků, což představuje 3 %.

Sloupec „ostatní“ zahrnuje ostatní země původu, kde byly vyrobeny ostatní nebezpečné výrobky. Těchto zemí bylo zjištěno z mého výzkumu 50.

Česká republika za rok 2011 vyrobila 12 nebezpečných výrobků (0,5 %), které se dostaly na evropský trh a byly nahlášeny některou z členských zemí. Přesná data jsou v příloze č. 5.

Graf č. 4



Následující graf je zaměřen pouze na hračky pro děti. Jak je zmíněno výše, za rok 2011 bylo na evropském trhu nahlášeno 333 nebezpečných hraček. Toto číslo patří mezi nejvyšší a souvisí s mým kvantitativním výzkumem, který se nachází níže. Proto je v mé práci vyobrazen i graf, který znázorňuje vyhodnocení nejčastějších rizik v této kategorii výrobků.

Jako nejčastější riziko hraček se ukázalo udušení, které ve většině případů bylo způsobeno špatnou technickou úpravou, kdy hračky obsahovaly malé části, které se daly lehce oddělit od výrobku a tím došlo ke spolknutí dítětem a k následovnému riziku udušení. Nebezpečí udušení bylo nalezeno u 156 výrobků. Vyjádření relativní četnosti představuje tedy 37 %.

Vysoké množství bis-2-ethylhexyl-ftalátu je druhým nejčastějším rizikem u hraček. Toto nebezpečí bylo objeveno u 82 těchto výrobků (19 %). Tato chemická látka může

způsobit špatný vývoj dítěte, vrozené vývojové vady či může narušit správnou funkci jater nebo srdce.

Dalším nejčastějším rizikem, a to u 77 výrobků, bylo nebezpečí vzniku úrazu díky špatným technickým postupům. Tato hodnota představuje 18 %. Jako příklad můžu uvést hračky, které mají ostré hrany nebo např. hračky, které mají špatně uchycené držáky.

Sloupec „ostatní“ zahrnuje nebezpečí jako poranění elektrickým proudem, vysoký obsah aerobních mikroorganismů, poškození zraku, vysoký obsah olova či dibutylftalátu atd.

Všechny přesné údaje naleznete v příloze č. 6.

Graf č. 5



V následujícím grafu naleznete údaje o tom, jaké se nejčastěji vyskytují rizika u kosmetických výrobků. Hydrochinon byl nalezen u 43 kosmetických produktů. V přepočtu na procenta hodnota dosahuje 42 %. Tato látka má toxické účinky na ledviny a žaludek. I když hydrochinon není klasifikován jako karcinogenní pro člověka, může se ukázat větší výskyt melanomu u lidí, kteří přišli s hydrochinonem do styku, díky své dobré absorpci pokožkou. Proto je zakázán v jakémkoliv množství v kosmetických přípravcích.

Dále se ve vysokém množství uplatňuje i formaldehyd (8 produktů), který je karcinogenní pro zvířata. Riziko formaldehydu představuje pouze 8 %. Na člověka má negativní účinky, jelikož působí dráždivě na pokožku, oči a sliznice. Taktéž je tato látka podezřelá z karcinogenity a mutagenity. Do sloupce „ostatní“ jsou zařazeny kadmium, aerobní mikroorganismy, aminobenzoová kyselina, fenol, triclosan a další chemické látky.

Přesná data jsou v příloze č. 7.

Graf č. 6

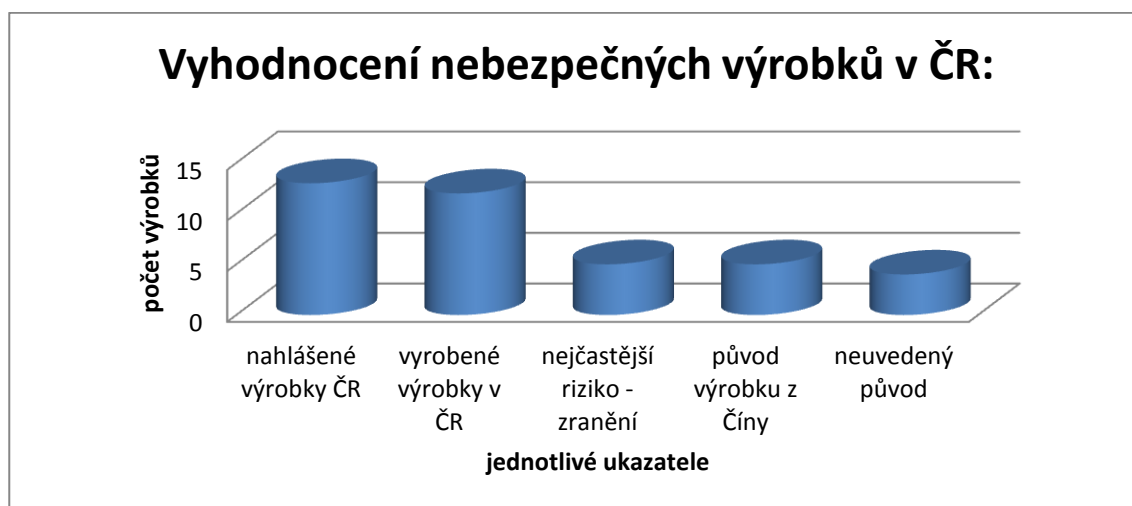


Graf č. 7 znázorňuje situaci v České republice za minulý rok. Zde můžete najít počet výrobků, které ohlásila Česká republika, dále pak počet nebezpečných výrobků, které vyrobila Česká republika. Dva nebezpečné výrobky, které byly vyrobeny v ČR, byly také ČR nahlášený. Zbýlých deset výrobků bylo nahlášeno jinou členskou zemí.

Nejčastějším nebezpečím, které se vyskytlo u nebezpečných výrobků v České republice, je zranění v důsledku technických nedostatků. Dalším častým nebezpečím bylo udušení, a to hlavně u hraček.

Nejvíce nahlášených výrobků pocházelo z Číny, nebo na výrobku nebyl původ uveden. V ČR se také vyskytly výrobky původem z Německa či Spojených států amerických. Další data jsou uvedena v tabulce č. 1.

Graf č. 7



Tabulka č. 1

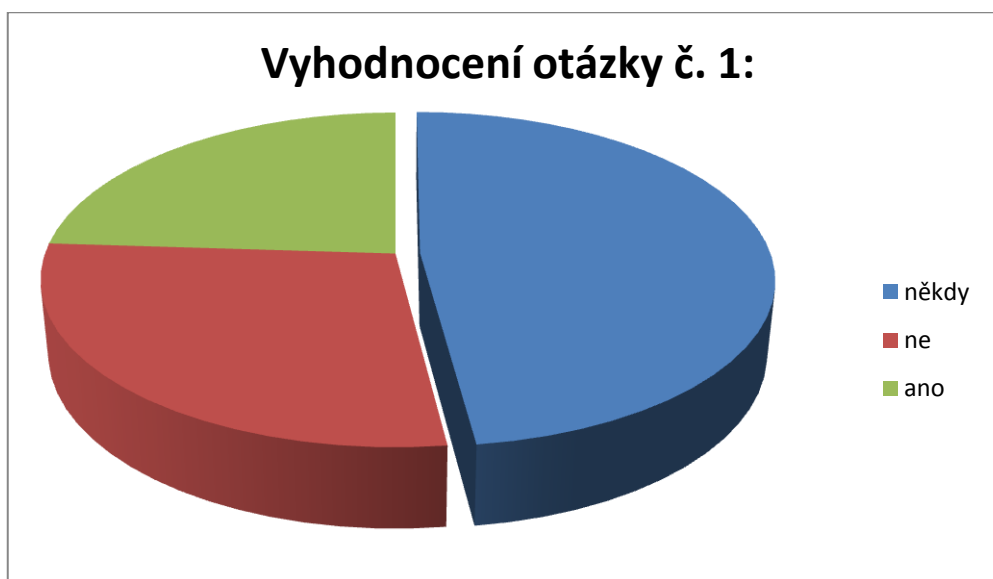
	výroba ČR (počet)	nahlášené výrobky ČR (počet)	nejčastější rizika
Výrobky pro péči o děti	3	3	zranění, diozonylftalát, udušení
hobby/ sport	4	0	zranění
kosmetické výrobky	0	4	dibutyl-ftalát, kadmium, soli barya
hračky	1	2	zranění, udušení, bis-2-ethylhexyl-ftalát
ostatní	4	4	zranění, chloroform, požár, olovo, uškrcení
země původu	ČR, Čína, neuvedeno, USA, Německo		

5.2 Kvantitativní výzkum

Tato kapitola je zaměřena na vyhodnocení informovanosti a zájmu laické veřejnosti o problematiku nebezpečných nepotravinářských výrobků. Za laickou veřejnost jsou v mém výzkumu považovány ženy – matky dětí ve věku do pěti let. Na základě dotazníku obsahujícího deset otázek byl proveden rozhovor s padesáti respondenkami. Chtěla bych vyhodnotit jednotlivé otázky zvlášť. Přesný dotazník naleznete v příloze č. 1. V příloze č. 8 naleznete přesné vyhodnocení dotazníku.

Nejprve se zaměřím na otázku č. 1, která zní „*Všímáte si před koupí složení nepotravinářského výrobku?*“. Z padesáti dotazovaných žen mi 48 % z nich odpovědělo, že někdy si složení všímají a někdy ne. Záleží na spoustě dalších ukazatelů jako např. závislost na času nebo třeba jak je daná kategorie výrobku medializována. Naprostá většina se však shodla na tom, že mnohem větší zřetel dávají na složení potravinářských výrobků. Dalších 28 % odpovědělo, že si složení nevšímají a nikdy nad tím ani neuvažovalo, jelikož se příliš často nebezpečné výrobky tohoto typu v médiích nevyskytují. Zbýlých 24 % si již preventivně složení nepotravinářských výrobků prohlíží, protože se už setkalo s nepříznivými účinky koupených výrobků.

Graf č. 8



V následujícím odstavci je rozbor otázky č. 2, která zněla: „*Pokud se jedná o nepotravinářský výrobek stejné kategorie, upřednostňujete spíše levnější výrobek například z Číny nebo dražší a kvalitnější například z Francie či dalších zemí EU?*“ Na tuto otázku odpověděla naprostá většina (a to 82 %), že upřednostňují spíše kvalitu, nehledě na svůj příjem. Zbytek je limitován penězi a upřednostňuje levnější zboží. Samozřejmě toto rozhodnutí je ovlivněno finančním příjmem do domácnosti a počtem dětí v rodině, jak uvidíte níže. Získaná data byla překvapující, jelikož v předcházející otázce většina respondentů odpověděla, že se na složení výrobku dívají jen někdy a na otázku č. 2 zase většina odpověděla, že dbají na kvalitu. Proto jsem se dále ptala na to, jak tuto kvalitu posuzují, když si pokaždé složení neprohližejí. Odpověď byla jednoznačná, kvalitu pro ně určuje finanční ohodnocení výrobku. Myslím si, že cena není zásadním ukazatelem a spotřebitelé by se opravdu měli naučit číst složení výrobků. Vyhodnocení odpovědí si můžete lépe prohlédnout v grafu č. 9.

Graf č. 9



Otázka č. 3 zněla: „*Už jste se někdy setkala s informacemi o zdravotním riziku v souvislosti s nějakým nepotravinářským výrobkem?*“ Zde jsem zjistila, že 60 % tázaných maminek se již setkaly s nějakým nebezpečným výrobkem. Nejvíce se setkávaly s nebezpečnými hračkami, dále pak s dětským nádobíčkem, kojeneckými lahvemi, dudlíky, ale také s autosedačkami či kočárky.

Graf č. 10



S otázkou č. 3 souvisí otázka č. 4: „Můžete uvést nějaký zdroj, kde byste hledala konkrétní informace o nějakém nebezpečném výrobku?“ Pouze 28 % nedokázalo uvést ani jeden zdroj. Zbýlých 72 % uvádělo internet, ale zazněly i odpovědi typu, že zdroj informací je i televize, internetové servery s informacemi od uživatelů, stránky České obchodní inspekce, televizní pořad Černé ovce, získání informací u prodejce, ale i stránky d-testu, které byly druhou nejčastější odpovědí – sdělilo sedm respondentů, což představuje 19 % ze všech respondentů, kteří uvedli nějaký zdroj.

Graf č. 11



Na otázku „*Jaká si myslíte, že jsou nejčastější zdravotní rizika u hraček a výrobků pro děti ve věku do tří let?*“ Zde jsem dala na výběr ze dvou odpovědí - technické nedostatky nebo hygienické nedostatky. Dvacet šest respondentů, což je 52 %, odpovědělo, že hlavním problémem jsou hygienické nedostatky, které mohou způsobit třeba alergie, malé otravy, kožní dráždivost atd. Dalších 22 % řeklo, že vysoké riziko poškození zdraví vzniká díky technickým nedostatkům, které mohou způsobovat úrazy, zranění, uškrcení atd. Ostatní respondentky si myslely, že poměr mezi technickými a hygienickými nedostatky je 50:50.

Graf č. 12



V strukturovaném dotazníku byly zarážející odpovědi na otázky č. 6: „*Víte, co znamená značka CE na hračkách?*“ a č. 7: „*Jakou si myslíte, že hrají roli krajské hygienické stanice v problematice nebezpečných potravinářských výrobků na našem trhu?*“. Matky dětí předškolního věku často věděly, co znamená značka CE. Správně odpovědělo 60 % maminek. A pro ty respondentky, které odpověděly, že složení výrobků čtou, je tato značka jedním z hlavních ukazatelů.

Odpovědi na otázku č. 7 dopadly takto: až 66 % odpovídajících matek nedokázalo říct, co vlastně krajské hygienické stanice v tomto oboru dělají a bohužel tyto respondentky KHS vůbec nedůvěřují. Slyšela jsem odpovědi ve smyslu, že na KHS

vládne korupce, že pracovníci nesplní své povinnosti, anebo že pracovníci se zaměřují jenom na výživu. Troufám si říct, že toto podvědomí naší populace je způsobeno pouze tím, že pro naše masmédia je již několik let velkým tématem výživa a lidé si už uvědomují velká rizika spojená s konzumací špatných potravin. Ale i předměty běžného užívání představují velká nebezpečí, což bohužel v médiích není tak často publikováno, jelikož výskyt nebezpečných nepotravinářských výrobků v ČR není tak vysoký. To podle mého názoru vypovídá o kvalitní práci krajských hygienických stanic v České republice. Dalších 34 % respondentů odpovídalo, že krajské hygienické stanice mají kontrolní činnost a také mohou informovat spotřebitele.

Další má data jsou zaměřena samostatně na matky, které mají příjem do domácnosti do 25 000 Kč. V tomto ohledu jsem chtěla zjistit, zda se finanční situace rodiny odráží v jejich spotřebitelském chování. Matky s tímto příjmem byly ve věku nejčastěji do 25 let a vychovávaly dvě děti. Co se týče otázky č. 3, třináct mladých maminek z dvaceti dvou se ještě nesetkalo s nějakým nebezpečným nepotravinářským výrobkem. A stejně tak třináct maminek (59 %) dokáže udat některý zdroj, kde by mohly najít informace o nebezpečném výrobku.

Na otázku, zdali si všímají před koupí složení výrobku, odpovědělo 50 % respondentů, že občas. Dalších 36 % řeklo, že se na složení nedívají a zbytek, pouhých 14 %, klade důraz na složení výrobku. Avšak opět respondenti dávají přednost spíše kvalitě, která je pro ně mimo jiné určená finančním ohodnocením. Počet těchto respondentů představuje 73 %. Zbýlých 27 % respondentů, což je šest matek, jsou opravdu tak omezeny financemi a počtem dětí, že musí upřednostňovat levnější výrobky. Samozřejmě se však shodly, že kdyby to bylo možné, raději by doma také měly kvalitnější výrobky.

Podíl znalostí a informovanosti o této problematice se příliš nezměnil. Pořád převládá znalost značky CE a neznalost pracovní náplně krajských hygienických stanic.

Graf č. 13



Nyní se zaměřím na porovnání zjištěných informací získaných z malého města Netolice a velkého města České Budějovice. Z Netolic jsem získala dvacet čtyři dotazníků a z Českých Budějovic dvacet šest dotazníků. V otázce, která zjišťovala všímání si složení výrobku, se procento odpovědí moc neliší. V Netolicích si někdy složení všímají v 41 % případů, kdežto v Českých Budějovicích v 54 % případů. Složení nepřipadá až tak důležité maminkám v Netolicích v 29 % případů a v Českých Budějovicích v 27 % případů. Rozdíl v tomto dotazu mezi těmito dvěma skupinami respondentek není až tak markantní. Ani rozdíl v upřednostnění kvality není tak odlišný. Matky z malého města představují 87,5 % a matky z ČB dávají přednost kvalitě v 78 % případů.

Markantní rozdíl však lze pozorovat v informovanosti obyvatel malého města a obyvatel velkého města o problematice nebezpečných nepotravinářských výrobků. Pouhých 58 % tázaných matek v Netolicích dokázalo zmínit nějaký zdroj, kde hledat informace o nebezpečných výrobcích. V Českých Budějovicích je toto procento značně vyšší, a to 81 %. Podle mého názoru by tento údaj mohl být vyšší. V tomto případě neudání zdroje nebylo způsobeno neznalostí, ale spíše neochotou se hlouběji nad dotazem zamyslet.

Na otázku č. 6: „Víte, co znamená značka CE?“ dokázalo v Netolicích odpovědět pouze 33 %, kdežto v Českých Budějovicích 85 %. A počet správných odpovědí se liší i v „rizikové“ otázce č. 7: „Jakou si myslíte, že hrají roli krajské hygienické stanice v problematice nebezpečných nepotravinářských výrobků na našem trhu?“ V Českých Budějovicích byly odpovědi rozpačité a konečný výsledek vyšel tak, že 50 % dokázalo vyjmenovat povinnosti pracovníků krajských hygienických stanic a 50 % odpověď na tuto otázku neznalo. V Netolicích je však rozdíl v odpovědích mnohem vyšší. Jenom 17 % respondentů si vědělo rady s touto otázkou.

Celkově bych toto porovnání vyhodnotila tak, že spotřebitelské chování obyvatel v malém i velkém městě je dost podobné. Obě skupiny upřednostňují kvalitu a také občas sledují složení zboží, které si kupují. Avšak informovanost obou skupin je zcela odlišná. V Netolicích lidé nejsou dostatečně informováni o této problematice pravděpodobně proto, že v jejich městě se žádná instituce jako třeba krajská hygienická stanice nenachází, a proto ani tuto problematiku neznají a nejeví o ni velký zájem. V Českých Budějovicích nalezneme mnohem více zdrojů, které nás mohou informovat a proto povědomí občanů Českých Budějovic o této problematice je na lepší úrovni.

Následující výšečový graf vyznačuje rozdíl informovanosti tázaných matek z Českých Budějovic a tázaných matek z Netolic.

Graf č. 14



6. Diskuze

Ve své diskuzi bych chtěla porovnat pravdivé údaje, které jsou zahrnuty v teoretické části a v sekundární analýze dat mé bakalářské práce a údaje, které jsou v kvantitativním výzkumu, které vypovídají o povědomí laické veřejnosti a zároveň jsou odrazem jejich spotřebitelského chování.

Jako jednu z mých výzkumných otázek jsem si stanovila zjistit, které země původu nejčastěji uvádí na český trh výrobky představující zdravotní rizika. Jak je vidět v grafu č. 4, největším dovozcem nebezpečných výrobků je Čína. Tato pravda, je již jakýmsi způsobem vžitá, a proto se i problematika čínských výrobků promítla do otázky, která zjišťovala, zda matky dětí předškolního věku sledují složení kupovaného zboží. I přesto, že většina respondentů odpověděla, že složení sleduje jen někdy, jedním z hlavních ukazatelů pro určení kvality bylo právě i to, jestli výrobek pochází z Číny.

Z teoretické části mé bakalářské práce je zřejmé, že existuje spousta zdrojů, které nám mohou poskytnout informace o nebezpečných výrobcích. Jako příklady mohu uvést webové stránky Krajské hygienické stanice v Českých Budějovicích či webové stránky Ministerstva zdravotnictví nebo Ministerstva vnitra České republiky, které nám mohou být rádcem při hledání potřebných legislativních požadavků pro jednotlivé kategorie nepotravinářských výrobků; dále pak webové stránky tzv. d-testu, kde jsou zveřejněny výsledky různých testů kvality a bezpečnosti daných výrobků a taktéž webové stránky České obchodní inspekce nám mohou pomoci naleznout potřebné informace. V mém kvantitativním výzkumu respondenti uváděli jako hlavní zdroj informací internet. Prakticky je tato odpověď správná, avšak při dalším tázání, zdali by mohli uvést některou z webových stránek, minimum z nich dokázalo uvést některý z příkladů. Když jsem jim sdělila některou ze správných odpovědí, odpověděli, že tyto stránky vůbec nevyužívají, a ani je příliš neznají. Hledání informací o výrobcích využili až tehdy, kdy se dostali do styku s nějakým nebezpečným nepotravinářským výrobkem.

V následujícím odstavci se zaměřím na porovnání nejčastějších zdravotních rizik u hraček a výrobků pro děti ve věku do tří let. V této otázce odpověděla více jak polovina respondentů, že hlavními zdravotními riziky jsou hygienické nedostatky. A co je k této

odpovědi vedlo? Opět zde můžeme pozorovat velký vliv sdělovacích prostředků. Objev výrobků, u kterých se prokázal výskyt např. bisfenolu nebo ftalátů, je vždy hojně medializován. Avšak jak můžete vidět v grafu č. 5, podle informací zjištěných ze stránek Evropské Komise, jsou hlavními zdravotními riziky převážně technické nedostatky, kdy se na prvním místě ukázalo nebezpečí udušení a dále pak nebezpečí vzniku úrazu. Takovéto výrobky nesplňují technické požadavky, které můžete nalézt v nařízení vlády č. 86/2011 Sb. o technických požadavcích na hračky v platném znění. Hračky a výrobky pro děti ve věku do tří let musí být mechanicky odolné, nesmí představovat žádná zdravotní rizika, nesmí bránit dětem v pohybu, nesmí být hořlavé, nesmí být překročeny limity, které by mohly způsobit poškození sluchu či zraku. Pokud je hračka nebo výrobek pro děti ve věku do tří let elektrický, veškeré kabely musí být dobře izolovány a mechanicky odolné a nesmí představovat riziko vzniku úrazu elektrickým proudem nebo vznik popálenin.

Informovanost spotřebitelů se promítla hlavně ve znalostech povinností krajských hygienických stanic, a jaký význam dávají spotřebitelé mezinárodní značce CE. Obecně tázané matky spíše věděly, co tato značka znamená. Objevovaly se odpovědi jako: hračka splňuje technické požadavky a byl dobře dodržen stanovený postup; výrobek je bezpečný nebo, že značka je značkou kvality a splňuje normy Evropské unie. Správná odpověď je taková, že označení CE není přímo značkou kvality, ale splňuje normy uložené Společenstvím Evropské unie a odpovědná osoba (výrobce, prodejce či distributor) tím prohlašuje, že výrobek je v souladu se všemi předpisy a byl vyhotoven náležitými postupy pro posouzení shody. Pokud výrobek nemá označení CE, nesmí být propuštěn na evropský trh. To se netýká jenom hraček a výrobků pro děti ve věku do tří let, ale všech nepotravinářských výrobků, s výjimkou kosmetických přípravků.

Krajské hygienické stanice mají v této problematice nejen povinnost státního dozoru a vyhledávání nebezpečných nepotravinářských výrobků, ale také stanovují preventivní a mimořádná opatření při výskytu některého z těchto výrobků. Dále hrají velkou roli v informovanosti veřejnosti o nebezpečných výrobcích a jejich popisech. Taktéž informují Ministerstvo zdravotnictví o objevu nebezpečného výrobku na našem trhu. Takovýto výrobek je následně nahlášen do mezinárodního systému rychlé výměny

informací RAPEX. Mezi další z jejich povinností patří i ukládání pokut a nápravných opatření pro výrobce, dovozce či distributora. V mém strukturovaném rozhovoru formou dotazníku téměř tři čtvrtiny respondentek neznaly úlohu krajských hygienických stanic. Zbylá čtvrtina na otázku odpovídala tak, že krajské hygienické stanice mají pouze kontrolní činnost. Objevovala se i odpověď, že by měly chránit spotřebitele, v tom smyslu, že se nedostane do styku s nebezpečným výrobkem. S tím souvisí právě ona kontrolní činnost. Pouze ve třech případech mi bylo řečeno, že jejich hlavní povinností je také informovat veřejnost o výskytu nebezpečných výrobků.

7. Závěr

Jako cíl mé bakalářské práce jsem si stanovila zanalyzování výstupů mezinárodního systému RAPEX pro Českou republiku v evropském měřítku za rok 2011 a zjištění hlavních zdravotních rizik nebezpečných výrobků. Dílčím cílem byl i monitoring informovanosti laické veřejnosti a jejich zpětná vazba.

Před zahájením mého výzkumu jsem si položila čtyři základní výzkumné otázky:

- 1) Která země původu nejčastěji uvádí na český trh výrobky představující zdravotní rizika?
- 2) Která nejčastější zdravotní rizika zaznamenávají OOVZ u kosmetických výrobků?
- 3) Která nejčastější zdravotní rizika zaznamenávají OOVZ u hraček a výrobky pro děti ve věku do 3 let?
- 4) Sleduje laická veřejnost informace o stanovení nebezpečných výrobků v médiích?

Základní informace o této problematice jsem zpracovala v teoretické části, kde jsem se zaměřila hlavně na legislativní požadavky na předměty běžného užívání. Pro objasnění výzkumných otázek jsem použila kombinovaný výzkum, kdy jsem se věnovala sekundární analýze dat, která mi pomohla stanovit nejčastější země původu nebezpečných výrobků a jejich zdravotní rizika a další informace o nich. V kvantitativním výzkumu jsem použila strukturovaný rozhovor formou dotazníku, díky kterému jsem mohla zjistit úroveň vzdělanosti a informovanosti naší laické veřejnosti o této problematice. Pro tento výzkum byly jako respondenti zvoleny matky dětí předškolního věku, protože se na našem trhu vyskytuje mnoho nebezpečných hraček a děti předškolního věku patří do rizikových skupin naší populace.

První tři výzkumné otázky byly zodpovězeny v sekundární analýze dat a poslední otázka byla zodpovězena v kvantitativním výzkumu. Cíl práce byl splněn.

V České republice za rok 2011 nebyl výskyt nebezpečných nepotravinářských výrobků příliš vysoký. Pravděpodobně proto toto téma není příliš medializováno a naše populace o této problematice není příliš informována. Přesto její spotřebitelské chování podle zjištění není na až tak špatné úrovni. Jak jsem sama zjistila při shromažďování informací o problematice nebezpečných výrobků, jsou tyto údaje volně dostupné, a

každý, koho zajímají údaje o nebezpečných výrobcích, má možnost je získat. Přesto si myslím, že informovanost naší populace by se měla zlepšit, a média by měla více rozvíjet toto téma, přesvědčovat spotřebitele, aby četli složení výrobků, jak potravinářských, tak i např. hraček, protože i tyto výrobky mohou být pro nás nebezpečné. Média by mohla v tomto ohledu hrát preventivní roli.

8. Seznam použitých zdrojů

- (1) *Arnika* [online]. Látky vzbuzující mimořádné obavy © 2010 [cit. 16.3.2012]. Dostupné z: <http://arnika.org/reach>.
- (2) *Česká obchodní inspekce* [online]. Co je RAPEX? © 2010 [cit. 25.2.2012]. Dostupné z: www.coi.cz/cs/spotrebite/rapex.html.
- (3) *D-test* [online]. D-test © [2012] [cit. 18.3.2012]. Dostupné z: <http://www.dtest.cz>.
- (4) *Evropská komise* [online]. RAPEX – nejnovější oznámení © 2011 [cit.28.3.2012]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/dyna/rapex/rapex_archives_en.cfm.
- (5) *Evropská komise* [online]. REACH in brief © 2007 [15.3.2012]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/environment/chemicals/reach/pdf/2007_02_reach_in_brief.pdf.
- (6) HOLČÍK, J. *Systém péče o zdraví*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 294 s. ISBN 978-80-210-5239-0.
- (7) JÍROVÁ, D. Jak používat kosmetické prostředky s rozumem. In: *szu.cz*. [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 7.1.2011. [cit. 15.2.2011]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/bezpecnost-potravin/jak-pouzivat-kosmeticke-prostredky-s-rozumem>.
- (8) *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Ochrana spotřebitele © 2005 [cit. 3.3.2012]. Dostupné z: www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/.
- (9) *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Právní předpisy pro ochranu spotřebitele © 2005 [cit. 3.3.2012]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/pravo-ochrana-spotrebitele>.
- (10) *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Směrnice OSN pro ochranu spotřebitelů © 2005 [cit. 3.3.2012]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument10280.html>.
- (11) Nařízení vlády č. 396/2004 Sb. o postupech, obsahu a formě informace o výskytu nebezpečných nepotravinářských výrobků, v platném znění.

- (12) Nařízení Evropského parlamentu č. 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami a o zrušení směrnic 80/590/EHS a 89/109/EHS, v platném znění.
- (13) Nařízení vlády č. 86/2011 Sb. o technických požadavcích na hračky, v platném znění.
- (14) PRŮHEROVÁ, E. Předměty běžného užívání. In: *khs cb.cz*. [online]. České Budějovice: Krajská hygienická stanice, 22.3.2011. [cit. 30.3.2012]. Dostupné z: <http://www.khs cb.cz/view.php?navezclanku=predmety-bezneho-uzivani-pbu&cisloclanku=2007070001>.
- (15) *REACH* [online]. Registrace chemických látek podle REACH © 2005 [15.3.2012]. Dostupné z: <http://www.reach.cz/reach-registrace.htm>.
- (16) Rozhodnutí komise 2004/905/ES kterým se stanoví pokyny pro oznamování nebezpečných spotřebitelských výrobků jejich výrobci a distributory příslušným orgánům členských států, v platném znění.
- (17) Rozhodnutí Komise 2010/15/EU, kterým se stanoví pokyny pro řízení systému Společenství pro rychlou výměnu informací „RAPEX“ zřízeného podle článku 12 a pro postup oznamování stanovený podle článku 11 směrnice 2001/95/ES (směrnice o obecné bezpečnosti výrobků), v platném znění.
- (18) Směrnice evropského parlamentu a rady 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků, ve znění pozdějších předpisů.
- (19) SOSNOVCOVÁ, J. Legislativa pro výrobky pro děti do 3 let. In: *szu.cz*. [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 4.1.2008. [cit. 5.3.2012]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/bezpecnost-potravin/pravni-pozadavky>.
- (20) VELIKOVSKÝ, Z. a kol. *Vybraná témata z hygieny životního prostředí*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2007. 186 s. ISBN 978-80-7040-945-9.
- (21) Vyhláška č. 38/2001 Sb. o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy, ve znění pozdějších předpisů.
- (22) Vyhláška č. 84/2001 Sb. o hygienických požadavcích na hračky a výrobky pro děti ve věku do tří let, ve znění pozdějších předpisů.

- (23) Vyhláška 89/2003 Sb. o stanovení hygienických požadavků na kosmetické přípravky, ve znění pozdějších předpisů.
- (24) Vyhláška 448/2009 Sb. o stanovení hygienických požadavků na kosmetické přípravky, ve znění pozdějších předpisů.
- (25) Vyhláška č. 111/2011 Sb. o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy, v platném znění.
- (26) Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.
- (27) Zákon č. 102/2001 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- (28) Zákon č. 277/2003 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů, v platném znění.
- (29) Zákon č. 356/2003 Sb. o chemických látkách a chemických přípravcích, ve znění pozdějších předpisů.
- (30) Zákon č. 350/2011 Sb. o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů, v platném znění.

9. Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Strukturovaný rozhovor formou dotazníku

Příloha č. 2: Seznam hlásících zemí

Příloha č. 3: Nejrizikovější kategorie výrobků

Příloha č. 4: Nejčastější rizika

Příloha č. 5: Nejčastější země původu

Příloha č. 6: Nejčastější rizika hraček

Příloha č. 7: Nejčastější rizika kosmetiky

Příloha č. 8: Vyhodnocení dotazníku

Příloha č. 9: Mapa nejčastějších zemí původu

Příloha č. 10: Obrázek nebezpečné kojenecké lahve

Příloha č. 11: Obrázek nebezpečné kojenecké lahve s popisem

Příloha č. 12: Příklad hlášení MZ pro KHS

Příloha č. 1: Strukturovaný rozhovor formou dotazníku

1. Všímate si před koupí složení nepotravinářského výrobku?
 - a) ano
 - b) ne
 - c) někdy

2. Pokud se jedná o nepotravinářský výrobek stejné kategorie, upřednostňujete spíše levnější výrobek například z Číny nebo dražší a kvalitnější například z Francie či dalších zemí EU?
 - a) spíše levnější
 - b) spíše kvalitnější

3. Už jste se někdy setkal/setkala s informacemi o zdravotním riziku v souvislosti s nějakým nepotravinářským výrobkem? V případě že ano, můžete doplnit o jaký výrobek /nebo kategorii výrobku/ šlo?
 - a) Ano, (šlo o)

 - b) Ne

4. Můžete uvést nějaký zdroj, kde byste hledal/hledala konkrétní informace o nějakém nebezpečném výrobku (o hračkách, kosmetice...)?

5. Jaká si myslíte, že jsou nejčastější zdravotní rizika u hraček pro děti do 3 let?
 - a) technické nedostatky (vznik úrazů atd.)
 - b) hygienické nedostatky (vznik alergií, přítomnost nebezpečných látek atd.)

6. Víte, co znamená značka CE na hračkách?
 - a) Ano, znamená.....

 - b) Ne

7. Jakou si myslíte, že hrají roli krajské hygienické stanice v problematice nebezpečných nepotravinářských výrobků na našem trhu?

8. Kolik Vám je let?
- a) do 25 let
 - b) od 25 - 35 let
 - c) od 35 - 45 let
9. Kolik máte dětí?
- a) 1 dítě
 - b) 2 děti
 - c) 3 a více dětí
10. Jaký máte příjem do domácnosti?
- a) do 15 000 Kč
 - b) od 16 000 - 25 000 Kč
 - c) od 26 000 - 35 000 Kč
 - d) více

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha č. 2: Seznam hlásících zemí

Španělsko	187 kusů	12%
Bulharsko	161 kusů	10%
Maďarsko	155 kusů	10%
Německo	131 kusů	9%
Velká Británie	106 kusů	7%
Francie	96 kusů	6%
Finsko	77 kusů	5%
ostatní	644 kusů	41%

Zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 3: Nejrizikovější kategorie výrobků

oblečení	439 kusů	28%
hračky	333 kusů	21%
motorová vozidla	169 kusů	11%
elektrická zařízení	157 kusů	10%
kosmetické výrobky	105 kusů	7%
světelná zařízení	67 kusů	4%
výrobky pro péči o děti	62 kusů	4%
ostatní	229 kusů	15%

Zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 4: Nejčastější rizika

zranění	380 kusů	23%
chemické riziko	340 kusů	21%
uškrvení	271 kusů	17%
udušení	215 kusů	13%
elektrický proud	205 kusů	12%
požár	118 kusů	7%
poškození zraku	25 kusů	2%
poškození sluchu	25 kusů	2%
mikrobiologické riziko	17 kusů	1%
popálení	14 kusů	1%
utonutí	11 kusů	1%

Zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 5: Nejčastější země původu

Čína	840 kusů	54%
neuveдено	134 kusů	9%
Turecko	48 kusů	3%
Francie	45 kusů	3%
USA	44 kusů	3%
Německo	42 kusů	3%
Japonsko	34 kusů	2%
ČR	12 kusů	0,50%
ostatní	363 kusů	23%

Zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 6: Nejčastější rizika hraček

udušení	156 kusů	37%
úraz	77 kusů	18%
bis-2-ethylhexyl-ftalát	82 kusů	19%
poškození sluchu	21 kusů	5%
uškrvení	17 kusů	4%
ostatní	72 kusů	17%

Zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 7: Nejčastější rizika kosmetiky

hydrochinon	43 kusů	42%
formaldehyd	8 kusů	8%
dibutyl-ftalát	5 kusů	5%
klobetasol propionát	5 kusů	5%
N-nitrosodiethanolamin	5 kusů	5%
methyldibromo-glutaronitril	5 kusů	5%
olovo	4 kusů	4%
peroxid vodíku	4 kusů	4%
ostatní	22 kusů	22%

Zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 8: Vyhodnocení dotazníku

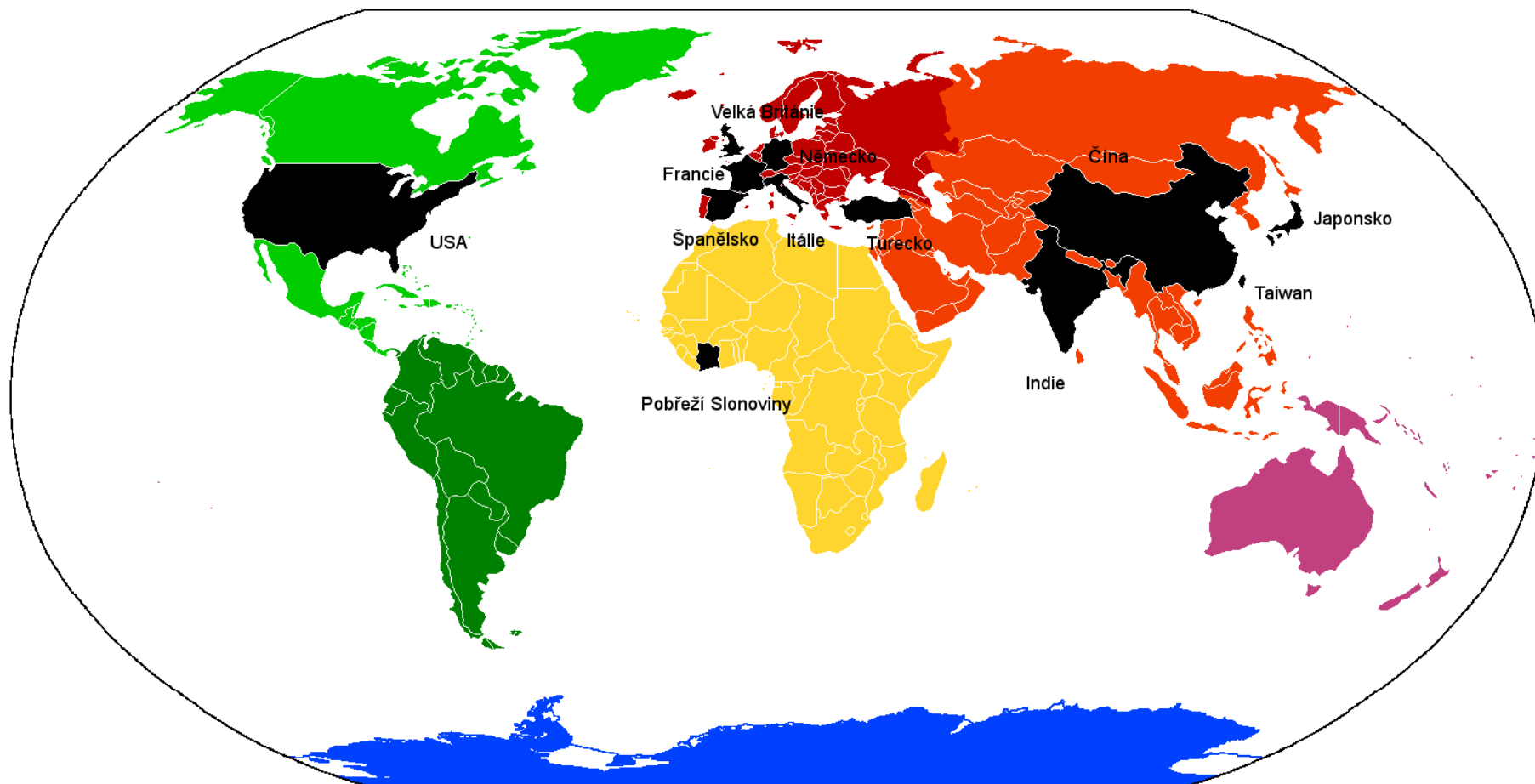
Dotazník	I			II		III		IV		V			VI		VII		VIII			IX			X		
	ano	ne	někdy	cena	kvalita	ano	ne	ano	ne	techn.	hygien.	oboje	ano	ne	ano	ne	do 25	26-35	36-45	1	2	3+	do 15 t.	16-25 t.	nad 26 t.
1.	12	14	24	9	41	30	20	36	14	11	26	13	30	20	17	33	9	22	19	17	23	10	9	13	28
2.	3	8	11	6	16	9	13	13	9	6	11	5	13	9	7	15	9	6	7	8	10	4	22		
3.	5	7	14	6	20	18	8	21	5	4	15	7	22	4	13	13	6	12	8	10	12	4	5	8	13
4.	7	7	10	3	21	12	12	14	10	7	11	6	8	16	4	20	3	10	11	7	11	6	4	5	15

Zdroj: vlastní šetření

Vysvětlivky:

- 1) Římská čísla: číslo otázky v dotazníku
- 2) Dotazník 1: vyhodnocení všech dotazníků
 Dotazník 2: vyhodnocení osob s příjmem do 25 tisíc
 Dotazník 3: vyhodnocení osob z Českých Budějovic
 Dotazník 4: vyhodnocení osob z Netolic

Příloha č. 9: Mapa nejčastějších zemí původu – černě označené



Zdroj: vlastní zpracov

Příloha č. 10: Obrázek nebezpečné kojenecké lahve



Zdroj: KHS České Budějovice

Příloha č. 11: Obrázek nebezpečné kojenecké lahve s popisem



NF-701 KOJENECKÁ LÁHEV S VÍČKEM UN-ROLLING 250ml

Popis: Láhev - polykarbonát, ochranný kryt - polypropylen, sosák - silikon. Díky unikátnímu tvaru víčka a při položení na stůl v horizontální poloze nespadne na zem. Silikon má vlastnost se samovolně stahovat, proto je třeba přiloženým trnem sací otvor obnovovat.

Použití: před každým použitím sosák zkontrolujte a natáhněte všemi směry. Vyhodte do odpadu při prvních známkách poškození nebo změknutí. Nenechávejte sosák na přímém slunci, v blízkosti zdroje tepla nebo v desinfekci ("sterilizačním roztoku") déle než je doporučeno, protože může dojít ke změknutí sosáku. Před prvním a po každém dalším použití vložte sosák na 5 min do vroucí vody nebo sterilizujte. Zajistíte tím hygienu.

Čištění: očištěte před každým použitím. Láhev omyjte teplou vodou s jemným saponátem za použití kartáče na láhve a na sosáky, poté vše řádně opláchněte a osušte. Láhev i sosák lze sterilizovat.

Vzájmu bezpečnosti a zdraví vašeho dítěte. **VAROVÁNÍ!!!**

Tenle výrobek vždy používat pod dohledem dospělé osoby. Nikdy nepoužívat sosák jako šidátko. Nepetržlivé a dlouhodobé sání tekutin může způsobit zubní kaz. Před krmením vždy zkontrolujte teplotu potravy. Pokud se součástí nepoužívají, odstraňte je z dosahu dítěte.

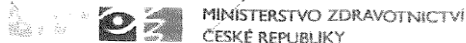
Doba použitelnosti do 02/2012

Výrobek je v souladu s normou EN 14350

Výhradní dodavatel: FARLIN CZ s.r.o., Podhorská 59, 468 01 Jablonec nad Nisou, tel. 483 319 650

Zdroj: KHS České Budějovice

Příloha č. 12: Příklad hlášení MZ pro KHS



V Praze dne 22. 7. 2011
Č. j.: MZDR 52783/2011/OVZ

Ministerstvo zdravotnictví postupem podle § 6 zákona č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků, ve znění pozdějších předpisů informuje spotřebitelskou veřejnost o nebezpečném výrobku pro děti ve věku do 3 let:

Kojenecká láhev 125 ml průhledná včetně silikonové savičky a víčka zn. Boček®
datum výroby: P 01/2009, spotřebujte nejlépe do: 01/2015
EAN: 8590310998019

Výrobce: Boček CZ s.r.o., Vojtova 734 664 34 Kuřim Česká republika IČ: 25529978

Země původu: Česká republika

Prodejce: Kaufland Česká republika v.o.s., Pod Višňovkou 25 140 00 Praha 4. IČ: 25110161

Popis: Jedná se o kojeneckou láhev z průsvitného plastu (polykarbonátu) s motivem Tom & Jerry (myš Jerry v pádu; na pozadí obrázku je zelená rostlina vyrůstající ze žluté základny). Na láhvi je vodoznak (odměrka) modré barvy. V horní části láhve je nápis „TOM and JERRY“, v dolní části láhve je nápis BOČEK®. Láhev je opatřena silikonovou savičkou upevněnou modrým uzávěrem a vše je zakryto modrým víčkem. Výrobek je balený do papírového kartonu s uvedením názvu výrobku, popisu výhod výrobku: instrukcí k čištění, upozornění a popisem materiálu (polykarbonát). Na etiketě je uvedeno jméno výrobce včetně poštovního, telefonického a elektronického kontaktu, datum výroby, doporučená lhůta spotřeby a čárový (EAN) kód.

Odůvodnění: Při výrobě této polykarbonátové láhve byl v rozporu s níže citovaným přímo použitelným nařízením Evropské unie použit bisfenol A (BPA). Polykarbonátové kojenecké láhve jsou hlavním zdrojem vystavení kojenců BPA. Některé účinky (biochemické změny v mozku, účinky ovlivňující imunitu a zvýšená náchylnost k nádorům prsu) související s BPA by mohly být významné z toxikologického hlediska.

Proto podle nařízení (EU) č. 321/2011, kterým se mění nařízení (EU) č. 10/2011 se s účinností od 1. 5. 2011 bisfenol A /2,2 bis(4-hydroxyfenyl)propan/ nesmějí používat při výrobě polykarbonátových kojeneckých lahví. S účinností od 1. 6. 2011 se takové výrobky nesmí uvádět na trh EU a dovážet do Unie. Výrobky, které nesplňují citované nařízení EU, nelze považovat za bezpečné.

Vyvěšeno na úřední desku dne:
Svěšeno z úřední desky dne:

MUDr. Michael Vít, Ph.D.
hlavní hygienik ČR

A. 2



ČR - Ministerstvo zdravotnictví - odbor Ochrany veřejného zdraví
Patačského náměstí 4, 128 01 Praha 2, tel: +420 224 971 111 e-mail: hem@mzcr.cz www.mzcr.cz
Výřezuje Ing. Miroslav Kapoun, tel: +420 224 972 920 fax: +420 224 972 105
e-mail: miroslav.kapoun@mzcr.cz

Zdroj: KHS České Budějovice